

PEPPINO

Kirjoittanut JOHANNA SPYRI

N:o 36

MAILTA JA MERILTÄ

25 p:ää

SEIKKAILUJA · KERTOMUKSIA · KUVAUKSIA NUORISOLLE

*** Toimittanut TEUVO PAKKALA ***

Kustannusosakeyhtiö Otava · Helsingissä

MAILTA JA MERILTÄ 36

PEPPINO

MELKEINPÄ ROSVOJUTTU

KIRJOITTANUT

JOHANNA SPYRI

I luku. Kaksi vierasta Albanossa.

Aurinko paistoi lempeästi koko Albanon halki kulkevalle pitkälle, kivetylle kadulle, joka alkaa vanhasta ajoportista ja päättyy sinne, missä jalkakäytävä loppuu ja vasemmalla vielä kohoaa yksi ainoa suuri talo. Tästä »Hotel Roma» nimisestä rakennuksesta aukenee avara näköala yli päivänpaisteisen Campagnan, yli kaikkien raunioiden ja muistomerkkien, tumman tammiston ja vihertävien vainioiden. Tyytyväisenä saattaa todellakin pieneltä parvekkeelta ihailla kaikkea sitä. Juuri ikään vierivät vanhalta portilta avoimet vaunut. Niissä istui kaksi naista, jotka varmaankin suurella mielenkiinnolla seurasivat kaikkia nähtävyyksiä. Joskus he kumpikin epähuomiosta sattuiivat katsomaan eri tahoille, jolloin he tehdessään äkillisiä käänteitä jokseenkin tuntuvasti tyrkkäsivät toisiaan. Mutta nyt he molemmat yht'äkkiä kiinnittivät katseensa samaan paikkaan. Erään jyrkästi vasempaan nousevan syrjäkadun kulmassa seisoi väkijoukko niin taajasti yhteensulloutuneena, että saattoi erottaa ainoastaan liikkuvat päät, mutta ei ollenkaan mihin hartioihin ja käsivarsiin mikin kuului. Jännittyneinä naiset katselivat ihmistungosta. Heidän lähetessään sekava melu kohosi ja paisui siinä määrin, että he hämmästyneinä katselivat ympärilleen, ja nuorempi, jolla nähtävästi oli vilkas mielikuivitus, kauhistuneena huudahti toverilleen: »Siellä tapahtuu varmaankin vallankumous, ja me sekaannumme siihen.» »Mikä se on?» kysyi nyt vanhempi ajajalta, vaunujen tultua niin lähelle, että melulta tuskin enää kuuli sanaakaan. Mutta ajaja oli

varmaankin ymmärtänyt kysymyksen; hän näet pysähdytti hevosen keskellä pahinta tungosta, ja sanoi mitä suurimmalla levollisuudella: »Majale.»

»Herran nimessä», huudahti nuorempi nainen ja kavahti pystyyn, »antakaa mennä, ajuri, antakaa mennä. Majale merkitsee villisikaa, villisika on päässyt irti ja varmaankin hyökkää vaunuihimme. Antakaa toki mennä, ajuri; onko mies menettänyt järkensä?»

Ajaja istui pukilla kaikessa rauhassa ja katseli tyytyväisenä tyrkkivää, sulloutuvaa, huutavaa ihmisjoukkoa. Pelkoa se ei ainakaan näyttänyt hänessä herättävän, ja kun nuori nainen kauhistuksissaan oli huutanut hänelle kaikki käskynsä saksaksi, muistamatta ettei toinen ollenkaan ymmärtänyt sitä, niin ei ajurilla todellakaan ollut mitään syytä olla levoton. Siksipä hän tyytyväisenä yhä istua nökötti katsellen väentungosta.

»Sano hänelle sitten italiaksi, että hän pelastaisi itsensä ja meidät, tuo mieletön mies», huusi tyttö nyt mitä suurimmalla kiihauksella vierustoverilleen. Mutta samassa hetkessä pieni, ruskeasilmäinen poika hypäsi verrattomalla ketteryydellä vaunun astuimelle ja tarjosi päätään nyökäyttäen nuorelle neidille palasen ihmeellistä ainetta pitäen sitä veitsensä leveällä lappeella ja toistaen hyvin kohteliaasti: »Tahtovatko neidit majalea?»

»Oletko koskaan kuullut moista?» sanoi silloin tyttö peräti hämmästyneenä toverilleen. »Tämäkö siis olisi majalea? Mitä ihmettä!» Hänen toverinsa oli sillä aikaa hieman lähemmin tarkastellut veitsenlappeella olevaa vihreänkeltaista palasta, jossa oli varsin väkevä laakerin, piparmintun, neilikkojen ja muiden voimakkaiden höysteiden tuoksu, ja sanoi sitten: »Luulen tässä olevan palasen kauheasti höystettyä villisikaa. Mutta enemmän kuin ihmeellinen ruokalaji miellyttää minua näppärä poika. Katsoppa vaan tuota pientä, päivettyntä miestä.»

Poikanen ojensi silloin veitsensä naisille, kasvoissaan mitä ystävällisin ilme, ja kun kumpikaan heistä ei tarttunut siihen, sanoi hän rohkaisten: »Maistakaa vaan, jos miellyttää, maistakaa vaan, ei tarvitse maksaa.»

Naiset eivät tosin maksun pelosta jättäneet koskettamatta tarjottua tavaraa, pikemmin heitä pelotti outo, omituiselta näyttävä aine — mutta poika ei taipunut, vaan sanoillaan, käsillään ja silmillään uudisti tarjouksensa, kunnes kumpikin nainen otti majalepalasensa veitsen lappeelta ja pisti suuhunsa. Silloin hän oli tyytyväinen, ja odottamatta kunnan kiitostakaan hyppäsi vaunun astimelta kadoten väen vilinään. Ajuri oletti varmaankin, että pysähdyksen tarkoitus oli saavutettu; paukahuttaen ankarasti piiskaansa hän läksi ajamaan ja suuntasi vinhaa vauhtia matkan Hotel Romaa kohti.

Hotellin tanakka omistaja astui juhmallisena vastaan avoimesta hallistaan auttamaan vaunuista odotettuja vieraita, he olivat näet arvoisalta herra Vittorio Paganilta tilanneet itselleen kuukaudeksi huoneen. Tehdessään suurella arvokkuudella neideille palveluksiaan huomautti hän moittivasti ajurille: »Näin myöhään asema ta, ei kaiketi ole tapahtu-

nut mitään erikoista?» »Ei mitään, herra», vastasi mies, »pysähdyimme vain majalepäivän vuoksi hieman Pyhän Paavalin trattorian kohdalla». Sillävälän naiset olivat astuneet halliin ja nousivat herra Paganin ja kantajan seuratessa portaita molempiin heitä varten varattuihin huoneisiin. Huoneet olivat Campagnan puolella, ovi oli välillä, ja kummallakin oli pieni parvekkeensa, josta aukeni avara näköala yli Campagnan aina sinne asti, missä vihreä meri häämöitti.

Naiset menivät kumpikin huoneeseensa ja mieltyivät niihin. Seisoessaan ylhäällä ja katsellessaan ympäristöä näytti nuori tyttö reippaalta ja kukoistavalta sekä varsin seikkailuhaluisealta. Vaaleaverinen Helmina von Trolley oli tilanomistajan tytär Mecklenburgista. Jo monta vuotta hän oli koettanut taivuttaa vanhempiansa tekemään matkan Italiaan, mutta äidistä se oli liian pitkä ja isästä liian kuuma, ja niinpä Helmina pyysi turhaan, kunnes kodin luotettu ystävätär, neiti Klara Hellweg, ilmoitti tekevänsä Italianmatkan ja tahtovansa ottaa Helminan ystävälliseen suojaansa. Niinpä ystävättäret olivat lähteneet matkalle, joka tähän asti oli sujunut oikein hyvin. Helmina tuli nyt toisen huoneen parvekkeelle, jossa Klara seisoi katsellen seutua.

»Oletko kuullut mokomaa, kun trattoriaa, joka itse asiassa on sama kuin ravintola, nimitetään Pyhäksi Paavaliksi?» kysyi Helmina. Klara ei voinut myöskään antaa asiaan mitään selvitystä, ravintolan nimi oli hämmästyttänyt häntäkin. Hän odotti, että päivällisen jälkeen mentäisiin uudelleen lähemmin katsomaan paikkaa ja ihmisvilinää. Olihan kohtelias, miellyttävä poikanen todisteena, että siellä oli oikeita ihmisiä, vaikkakin melu oli kova. Eikähän siellä ollut pelättävänä mitään vallankumousta eikä eläviä villisikoja, sen kai Helminakin oli huomannut. — Niin, huomannut hän olikin sen, ja ehdotus miellytti häntä. Naisten vielä tarkemmin tuumiskellessa miten viettäisivät päivänsä kutsui kello heidät päivälliselle, jota syödessään he suunnittelivat loppuun ohjelmansa Albanossa-olonsa ensi päivälle.

II luku. Peppino ja hänen äitinsä.

Sillävälän Pyhän-Paavalin-kadulta tuleva melu oli yltymistään yltenyt; sen niminen oli näet tuo katu, joka jyrkästi nousee vanhaa, kaunista Pyhän-Paavalin-kirkkoa vasten. Siellä ihmisjoukko tuona kauniina syyskuun aamuna kasvoi kasvamistaan ja tuli yhä kovaäänisemmäksi, eikä yksikään muukalainen, joka ei tiennyt, mikä oli tämän ihmisjoukon keskipiste, olisi voinut arvata sitä, sillä väentungoksessa hänen olisi ollut mahdoton sitä nähdä. Mutta sitä, joka uupumatta raivasi itselleen tien ja tunkeutui joukon keskelle, kohtasi vaivojensa palkaksi ihastuttava näky. Keskelle katua oli asetettu pöytä, jonka kimalus ja loisto vastustamattomasti veti jokaista puoleensa. Siinä oli mitä kauneimpia, punaisilla ja vihreillä nauhoilla koristettuja pulloja, joissa tummanpunainen albanolaisviini kimalsi auringonpaisteessa.

Kullankeltaisia leipiä oli aseteltu kirjavien pullojen väliin, ja keskellä oli valkoinen lautanen, jonka peittivät ruusunpunaiset retiisit ja sipulit. Kaikki näytti niin kauniisti järjestetyltä ja sirolta, että se muistutti puutarhaa, jossa on ruusupenkki keskellä ja ympärys täynnä keltaisia kevät-esikkoja ja kirjavia tulppaneja. Mutta suuren pöydän vieressä olevalla pienemmällä oli puinen lautanen, ja lautasella tavattoman suuri möhkäle jotakin syötävää vihreänharmaata, punervalle vivahtavaa ainetta. Se oli laajalti kuuluisaa, kaikkien rakastamaa majalepaistia.

Pöydän takana seiso i kookas, upea, ylväsryhtinen nainen, jonka päätä tuuheat, pikimustat palmikot ympäröivät. Hänen suunsa oli tiukasti suljettu, sanattomana hän seiso i tungoksen ja melun keskellä. Milloin meteli ylty i kovin äänekkääksi, käänsi hän vain katseensa, joka osui ja vaikutti varmasti, sillä senjälkeen oli aina vähän levollisempaa. Noihin mustiin silmiin olikin selvästi kirjoitettu: »Minä osaan kyllä auttaa itseäni, jos kovalle ottaa.» Niin hän seiso i ja leikkasi suurella terävällä veitsellä vihreänharmaasta möhkäleestä palan palalta, kaikki samansuuruisia, tarkkasilmäisesti mitattuja. Jotenkuten kappaleet katosivat pöydältä väkijoukon tarvitsematta tunkeutua pienen pöydän ympärille, sillä sitä rouva ei suvainnut, ja samaten katosivat myöskin suurella pöydällä olevat leivät, joiden sijaan tuotiin heti uusia. Pöydällä ei näkynyt yhtään likaista lasia eikä muuta epäjärjestystä, ja kuitenkin väkijoukko joi juomistaan ja söi syömistään, ja jokainen sai mitä halusi. Kaikki tungeskelevat meluajat ja kirkujat eivät tosin halunneet syömistä ja juomista, tahtoivatpahan vain katsella miten toiset sen suorittivat ja myöskin olla näkemässä mitä tapahtui. Mutta se joka lähemmin tarkasteli, miten vilisevän väkijoukon palveleminen saattoi tapahtua niin näppärästi ja hyvässä järjestyksessä, huomasi pian pienen, hintelän poikasen. Hän kääntelihe kuin kärppä väkijoukon välitse, teki kaikille palveluksiaan, oli kaikkialla ja aina missä tarvittiin. Kolme maljaa oli lakkaamatta käynnissä, sillä viiniä ei juotu täysistä pulloista, kukin tahtoi ainoastaan lasillisen, ja kohta kun tyhjä malja palasi, huuhtoi poikanen sen salamannopeudella maassa olevassa kattilassa ja antoi täytettyinä takaisin.

Siten kului tunti toisensa jälkeen lakkaamattomassa ahdingossa ja tungoksessa keskellä kirkunaa ja huutoa, syömistä ja tarjoilemis a, ja yhä väentungos näytti vain kasvavan. Suuria ihmisjoukkoja nousi kukkulalle, ylös Pyhän-Paavalin-kirkkoa kohti, mutta monet korkeammallekin. Näky i kokonaisia jonoja, jotka kaikilta suunnilta kirkon kohdalla kokoontuivat yhteen ja nousivat edelleen. Ainoastaan vähitellen pöydän ympärillä oleva joukko harveni, mutta vieläkin oli poikasella täysi työ, ja sanatonna hän yhä i puikkelehti väkijoukon välitse.

Yhtäkkiä joku tarttui takaa hänen käsivarteensa, ja hän kääntyi nopeasti. »Tule, Peppino», huudahti hänelle muuan poika, jonka toiset jo samalla olivat lykänneet syrjään; »tul i noutamaan sinua, tuolla ylhäällä on paljon väkeä, minä olen jo nähnyt kaiken».

Peppino oli jo pyörähtänyt toisaanne. »Näethän etten ehdi», huu-

dahti hän jälkeensä ja syöksyi eteenpäin. Silmänräpäyksen poikanen seisoi paikoillaan, tuijottaen toista hämmästynein katsein. Sitten hän puski päällään ja kyynärpäillään joka taholle, kunnes pääsi joukon läpi ja näki Peppinon, joka seisoi huuhtelukattilan ääressä. Silloin hän tarttui lujasti toisen käsivarteen eikä päästänyt häntä irti.

»Älähän nyt ole tyhmä, Peppino, vaan kuule mitä sinulle sanon. Olin jo ylhäällä, koko kirkon lattia on myrttien peitossa, ja siellä on jo laulettu, tosin se vain oli harjoitusta, mutta saatanpa sinulle sanoa, että olisit kernaasti kuullut sitä.» Näin poika puhui Peppinolle ja piti häntä lujasti kiinni käsivarresta, niin lujasti, että Peppino kaikista ponnistuksistaan huolimatta ei päässyt irti. Hän oli näet hintelä poikanen, kun toinen sitävastoin oli tanakka, tukeva mies, huolimatta siitä, että he molemmat näinä päivinä samoihin aikoihin olivat sivuuttaneet kymmenennen ikävuotensa.

Pojan viimeiset sanat olivat varmaankin tehneet Peppinoon erikoisen vaikutuksen; hän ei enää koettanutkaan päästä irti toveristaan, vaan sanoi hieman surullisesti: »Mene nyt vaan, Neo, ethän tarvitse minua, enkä minä voi missään tapauksessa tulla mukaan, näethän etten mitenkään jouda.» »Sinäkö et joutaisi?» ivaili Neo, »lähdet vaan livistämään, niin joudat aivan hyvin.» »Vai niin», huusi Peppino suuttuneena, »kukas sitten tekisi kaikki minun tehtäväni?» »Sen äitisi voi tehdä, tuossahan tuo seisoo, eikä hänen aina tarvitse teettää sinulla mitä itse voi tehdä.» Silloin Peppinon silmät välähtivät. »Tiedätkö, Neo», huusi hän vihasta hehkuen, »sinä olet hylkiö, se sinä olet!» Samalla hän käänsi kiusaajalleen selkänsä ja livahti nopeasti tungoksen läpi pöydän toiseen päähän, siellä näet seisoj joku, joka kohotti kahta sormeaan yhä korkeammalle ja korkeammalle, kunnes Peppinokin merkinannolla vastasi. Kaksi sormea pystyssä merkitsivät samaa kuin: »tahdon majalepalasen»; siten tapahtui sekä tilausten tekeminen että niihin vastaaminen. Milloin sormi, kaksi tahi kolme kohotettiin pystyyn, voi Peppino siitä, suurimmassakin hälinässä, nähdä selvästi, mitä haluttiin, ja kohottamalla hieman etusormeaan hän antoi vastaukseksi: »minä tulen». Sillä kertaa vastaus oli viipynyt tavallista kauemmin. Äiti oli varmaankin huomannut sen, hän katsahti kerran, pari ympärilleen, mutta tuli pian aivan levolliseksi eikä sanonut sanaakaan. Hän saattoi nyt olla huoleti, Peppinon hän luotti yhtä varmasti kuin omiin silmiinsä. Tuossahan hän jo seisoi, ja kaikki meni taas entistä menoaan.

Ohikulkevien parvet taajenivat taajenemistaan, ja tavantakaa kuuluu joukosta huudahdus: »Tule mukaan, Peppino, tule vaan sinäkin!» Muuan hyvä ystävä tuli jälleen lähelle ja huusi: »Mitä siinä töllötät ja odotat, Peppino. Tule vaan mukaan, suuri valaistu ilmapallo lasketaan lentoon.» Peppino kääntyi taakseen. Hänen sydämensä oli tullut hieman raskaaksi. Ilmapallo ei houkutellut häntä juhlapaikalle eikä myöskään poikaparvi, joka aikoi pitää hauskaa siellä, mutta Peppinon kauneimmat muistot liittyivät tähän päivään, ja hän ajatteli sydämessään: »Olivatpa ajat kuin ennen!»

Tänään vietettiin madonnanjuhlaa ylhäällä pienessä kapusiinikirkossa. Pian oli juhlan alkamishetki. Siellä hän edellisinä vuosina oli toivehikkaana seisonut oven edessä odotellen äitiä, sillä silloin äitikin saattoi kulkea muitten mukana. Hänen ei tarvinnut täällä työskennellä, pöydän ääressä seisoi isä leikaten ja jakaen majalea, sillä liike oli ollut olemassa niin pitkälle kuin Peppinon muisti kantoi. Mutta äidin ei tarvinnut olla mukana ja hän meni kernaasti juhliina kirkkoon. Päähensä hän oli levittänyt lumivalkoisen huivin, ja kauniina kimalisivat otsalla sysimustat palmikot. Hänen silmänsä säteilivät, punaisina hohtivat korallit korvissa ja kaulassa, loistavana välkehti punainen liivi ja keltainen silkki. Kaikki se oli siis niin omituisen kaunista, ja silloin äiti tarttui hänen käteensä, ja he nousivat muun joukon mukana ylhäälle, ja hän oli ylen ylpeä saadessaan näin astua kauniin äitinsä rinnalla. Korkealla, siellä missä tie suurten vanhain kivitammien alitse vie vasempaan, oli jo suloisen vilpoisaa, ja sitten käännettiin avaralle aukeamalle, jonka keskellä seisoo ikivanha, iätivihreä tammi ja jonne sininen järvi kimaltelee. Siellä oli jo myöskin luostari, ja he astuivat kirkkoon. — Mutta sehän oli jo kaikki ollutta ja mennyttä, eikä Peppinon kannattanut enää ajatella sitä, sillä kirkossa vasta tuli kaikkein kaunein: kapusiinimunkkien ylhäältä kajahtava, urkujen säestämä laulu. He osasivat laulaa niin kauniisti, eikä hän enää saanut kuulla sitä!

Isä oli kuollut kaksi vuotta sitten, ja kun Peppino siitä lähtien juhlapäivinä oli sanonut: »Äiti, emmekö mekin lähde mukaan?» niin äiti oli vastannut: »Näetkös, isä ei enää seiso siellä, nyt minun täytyy mennä sijalle.» Eikä hän ollut sen koommin nähnyt äidillensä koralleja eikä punaista liiviä, ja päässä hänellä oli musta huivi eikä enää koskaan valkoista.

Ihmiset olivat vähitellen hajaantuneet. Yhtäkaikki melkoinen väkijoukko seisokeli pöydän ympärillä, ja Peppino juoksi raskaista ajatuksistaan huolimatta reippaana edestakaisin, sillä hänen jalkansa olivat vieläkin keveät. Yht'äkkiä äiti viittasi Peppinon luoksensa ja sanoi nopeasti: »Tule, Peppino, pitäähän sinunkin nähdä vähän juhlaa!» Samalla hän oli jo tarttunut pöydän toiseen päähän, ja Peppinon tuli tarttua toiseen. Tuokiossa oli pöytä pulloineen kaikkineen kadonnut avoimesta ovesta sisään, ja pikku pöytä seurasi mukana. Ovi lukittiin, avain pistettiin kukkaroon, ja sitten Bertolinin leski tarttui Peppinonsa käteen ja nousi hänen kanssaan vuorelle.

Peppino oli kuin unessa. Eihän saattanut olla mahdollista, että hän jälleen oli äitinsä kanssa menossa madonnanjuhlaan, juuri samana hetkenä, jona kaikki oli hänestä mennyttä. Mutta sehän oli täyttä totta. He olivat jo päässeet Pyhän-Paavalin-kirkon ohi ja näkivät kaukaa kivitammien latvat. Nyt he kulkivat ylhäällä vanhojen puiden alla, ja tuolla jo näkyi luostari. Kirkonovi oli auki, rouva Bertolini meni Peppinon keralla sisään. Heidän astuttuaan ainoastaan muutaman askelen polvistui hän pimeään nurkkaan ja veti Peppinon viereensä polvilleen. Poikanen hämmästyi ikäänkuin olisi nähnyt ihmisen. Ollessaan polvil-

laan hän näki edessään, aivan kuin ennenkin, suuren joukon vaimoja ja tyttöjä valkoisissa huiveissa ja punaisissa liiveissä. Lattiaa peittävästä myrteistä levisi ryydintuoksu, koko kirkko oli täynnä pyhääsavua. Sitten kapusiinimunkit alkoivat laulaa. Se teki Peppinoon niin syvän vaikutuksen, että hän unohti kaikki raskaat ajatukset ja oli niin onnellinen kuin ihminen suinkin saattaa. Miten kauniisti kapusiinimunkit lauloivatkin ja miten hiljaisilta ja rauhallisilta kaikki polvillaan olevat ihmiset näyttivät. Peppinon valtasi syvä hartaus, ja hän rukoili hiljaisuudessa isämeitänensä. Laulun viime säkeiden kajahtaessa Bertolinin leski nousi hiljaa ja kuiskasi pojalleen: »Tule nopeasti, nyt seuraa siunaus, meidän on lähdeittävä.»

Peppino olisi kernaasti vielä viipynyt, mutta ei auttanut, hän tiesi, että näin täytyi tapahtua. Hyvin hiljaa ja huomiota herättämättä äiti hiipi ovesta poikanen mukanaan, ja sitten he kulkivat nopeasti pitkin tammitietä ja kukkulaa alas, ikäänkuin olisivat rientäneet pakoon. Näin ei asianlaita kuitenkaan ollut ennen, näin ei äiti ennen tehnyt astuessaan pystypäisenä ja koristettuna kirkkoon. Ja Peppinoa harmitti suuresti, että hän oli kyyristynyt pimeään nurkkaan, ikäänkuin olisi siellä ollut väärässä paikassa. Koko matkan aina Pyhän-Paavalin-kirkolle asti ahdistivat häntä samat ajatukset hänen kykenemättään niitä millään tavalla ilmaisemaan, mutta vihdoin hän keksi keinon. »Äiti», sanoi hän, »kun tulen niin suureksi, että voin tehdä kaikki mitä isä teki, tulet varmaan kuten ennenkin juhlaan muitten mukana ja jäät sinne siunauksenkin ajaksi, ja sitten kirkon edustalla jäät muuhun väkijoukkoon ja tulet hitaasti ja iloisena kaikkien keralla?»

»Niin, sitten kyllä, Peppino», sanoi Bertolinin leski lyhyesti. »Mutta äiti», alkoi poika jälleen, »sitten tulet koralleissa ja punaisessa liivissä ja valkoisessa huivissa?» Rouva hymyili. »Niin, juhlassa on juhittava, mutta Peppino, silloin minä olen iäkäs ja vanhan Cinocan näköinen.» Se oli Peppinolle kauhistava ajatus. Vanha, kyyryselkäinen Cinoca, kädessä sauva ja kasvot täynnä syviä ryppyjä, oli pienestä pitäen ollut hänen kauhistuksensa. Mutta miten äitikin voisi tulla samanlaiseksi! Sehän ei ollut mahdollista! Joka tapauksessa hän tahtoi tulla mahdollisimman pian mieheksi, hän teki itselleen salaisen lupauksen, että äiti saa jälleen juhliä kuten ennenkin.

III luku. Neo astuu näyttämölle.

Syötyään päivällisensä ja senjälkeen vielä hieman järjestettyään huonettansa läksivät molemmat naiset tyytyväisinä kävelemään katselakseen Albanon elämää. Heidän saavuttuaan Pyhän-Paavalin-kadun kulmaukseen Helmina yhtäkkiä huudahti: »Tämä on se paikka, jossa äsken oli väentungos, täällä on varmaankin tuo ihmeellinen ravintola!» Muutamia ihmisiä seisokeli vielä kadulla siellä täällä, muuta näkemistä ei ollut. Tanakka, luiseva ja karheatukkainen poika seisoi tiellä mulkoil-

len ja töllistellen naisia. He astuivat lähemmäksi häntä, ja Helmina kysyi: »Poika, tiedätkö missä Pyhän Paavalin ravintola on! — Tahtoisinpa nähdä miltä se näyttää», sanoi hän toverilleen.

»Tiedän», töksähytti poika. »No», sanoi Helmina, »missä se sitten on?» »Tässä», oli vastaus. »Tässä», toisti Helmina nauraen, »missä tässä?» »Tässä», kajahti toistamiseen. »No osoita sitä sitten sormellasi, jotta voin nähdä», käski Helmina. Poika käänsi etusormensa suoraan maahan.

»Enpä ole koskaan ennen nähnyt moista ravintolaa», hymyili Helmina; »missä sitten viiniä anniskellaan? Poika, eihän tässä ole ravintolan jälkeäkään.» »Se on kirkossa», sanoi poika. »Mitä?» huudahti Helmina ylen hämmästyneenä. »Kirkossa! Onko teillä todellakin ravintola kirkossa?» »Ei», vastasi poika aivan tyynesti.

»No, mitä kirkossa on, josta äsken puhuit?» »Bertolinin leski.» Helmina nauroi ääneensä. »Kun kysyn, missä ravintola on, niin hän viittaa sormellaan maahan, ja kun tahdon tietää, missä anniskellaan viiniä, niin hän kertoo minulle, että joku leski on kirkossa. Mikä sinun nimesi sitten on, sinä oikea albanolaispojan perikuva?» »Neo», vastasi pörrötukka. Sitten hän ojensi sormensa Pyhän-Paavalin-kirkkoa kohti lausuen: »Tuossa hän tulee!» Naiset katselivat hänen viittaamaansa suuntaan, ja yht'äkkiä Helmina huudahti: »Sehän on meidän poikasemme, se aamullinen pieni, ketterä poika; olemmehan sitten oikealla paikalla, hän voi varmaankin antaa vastauksen.»

Mutta naisten täytyi odottaa vastausta. Tuskin Bertolinin leski ja hänen poikansa olivat saapuneet paikalle, kun he jo kiireesti lähenivät ovea. Yhtäkkiä se oli selällään, ja ulos tuli pöytä, pullot, leivät, majalautanen — kaikki oli siinä mitä parhaassa järjestyksessä. Tieto levisi varmaankin salamannopeudella, sillä pian oli ihmisjoukko jälleen koolla, ja molemmat naiset jäivät keskelle. Nyt heidän täytyi tunnustaa, että pojanjukuran sanoissa oli sittenkin järkeä, sillä liikkuva ravintola oli juuri siinä paikassa, mihin hän etusormellaan oli viitannut, ja upea emännöitsijä, joka ylevällä levollisuudella leikkasi palasiaan, oli varmaankin leski. Helmina halusi hartaasti päästä juttelemaan kohteliaan, ruskeasilmäisen pojan kanssa, mutta hän huomasi, ettei tällä ollut vähääkään aikaa. Tuskin ehtivät hänen silmänsä seurata vikkelijalkaisen pojan liikkeitä, joka aina ja joka paikassa lakkaamatta hääri. Helmina katseli miten pörrötukka juoksi hänen luokseen kiskoen häntä tavantakaa käsivarresta, mutta toinen ei antanut mitään vastausta. Nyt naiset koettivat päästä pois tungoksesta, samalla kun he päättivät tutustua hauskanäköiseen poikaan jonakin rauhallisena hetkenä. Helminan päässä näet pyöri jo joukko suunnitelmia, miten hän käyttäisi pientä, näppärää miestä oppaana, kantajana ja seuralaisena heidän retkillään.

Tulvehtiva kansanjoukko tunki naiset ovelle, josta pöytä oli ilmaantunut. Ovi oli auki kuten kaikissa pohjakerroksissa. Sisällä oli toisella puolella vuode, toisella pieni puinen leposija. Nurkassa oli keittolaite, toisessa kaappi, jonka vieressä oli pari puutuolia. Huone ei ollut suin-

kaan tilava, niin että siihen tuskin saattoi mahtuakaan muuta, kun ravintolan pöytä nostettiin sisälle. Helmina oli huomauttanut siitä toverilleen, eikä kumpikaan voinut käsittää, että tämä asunto saattoi olla upean rouvan ja siron pojan. Asia kiinnitti heidän huomiotansa, eivätkä he myöskään oikein ymmärtäneet heidän kadulla harjoittamaansa omituista ammattia. Mutta tunsihan herra Vittorio Pagani varmaankin Albanon ihmiset, häneltä he päättivät kysyä.

IV luku. Neon sukuperä ja olosuhteet.

Peppinon ja hänen äitinsä suuri kaupantekopäivä, majalepäivä, oli mennyt, ja elämä alkoi taas kulkea entistä uraansa. Rouva Bertolini istui kadunpuoleisen ovensa ääressä ja pitkät ajat ompeli uutterasti ja kohottamatta päätään ostajienkaan saapuessa; hänhän tiesi Peppinon olevan läsnä. Ainoastaan milloin pörrötukkainen Neo saapui Peppinon luo molemmat kädet repaleisissa taskuissaan, kohotti hän aika-ajoin katseensa, eikä häneltä jäänyt huomaamatta mitä tapahtui. Pöytäkirjainepulloineen oli tavallisella paikallaan, ja pöydän ja oven välillä istui Peppino jakkarallaan punoen tottunein sormin oljenkorsista koria. Työn oli hänelle opettanut äitinsä, joka teki sitä itsekin saatuaan ensin paikatuiksi kaikki Peppinon nutuissa ja housuissa olevat reiät. Silloin tällöin tuli myöskin joku henkilö tahi useampiakin, jotka ottivat lautaselta sipulin ja leivän tahi tahtoivat juotavaa. Silloin Peppino oli näppärä ja auttoi missä tarvittiin. Kun päivä näin oli mennyt umpeen ja iltakellot kajahtivat, niin Bertolinin leski nousi ja sanoi: »Nyt menemme Ave-Mariaan», sillä iltarukoustaan hän ei tahtonut laiminlyödä. Sitten hän meni Peppinon kanssa Pyhän-Marian-kirkkoon laskeutuen siellä hartaana polvilleen, ja Peppino lauloi Avea niin hartaasti, että suuri ilo täytti hänen sydämensä. Tämä iltarukous äidin keralla oli hänelle rakkain kaikista päivän tehtävistä.

Joka päivä pörrötukkainen Neo tuli juosten ja asettui Peppinon luo, ei tosin äidin puolelle, vaan mahdollisimman kauaksi hänestä — kuitenkin siten, että joutui seisomaan Peppinon viereen, jolle hänellä oli lakkaamatta jotakin loruamista. Mutta hän teki sen aina puolinaisin sanoin joko pelkästä laiskuudesta tai siksi, ettei löytänyt kaikkia sanoja, vieläpä senkin vuoksi, että hän aina hieman karttoi rouva Bertolinin katsetta. Neolla ei ollut mitään tekemistä, tuntikausia hän saattoi mulkoillen ja liikkumatta seisoa Peppinon vieressä; hänen vaatteissaan riippui riekaleita edessä ja takana, ja hänen kasvonsa peitti niin paksu likakerros, että siinä näkyi kaiken maailman värit. Olisi luullut, ettei Neolla päivisin ollut sen verran aikaa, että olisi ehtinyt kertaakaan pesemään silmiään. Rouva Bertolini ei kernaasti nähnyt poikaa Peppinonsa seurassa, sellaisestahan ei ollut mitään hyvää opittavaa. Kukaan ei juuri suosinut Neon isää, ei oikein tiedetty mitä ammattia hän harjoitti. Milloin hän kuljeksi säkki selässä sinne tänne ja sanoi myyvänsä tavaroita

ympäristöllä, mutta kukaan ei tiennyt mitä säkissä oli; milloin hän taas kulki vanhoissa kuomurattaissa Marinoa kohti ja sanoi tehneensä kaupat jonkin Marinossa olevan ystävänsä kanssa, mutta kukaan ei tiennyt mitä kauppoja hän teki. Useimmiten hän kuitenkin seisoi, kuten poikansakin, kädet repaleisissa housuntaskuissa jossakin kadunkulmassa, missä meluttiin tahi oli jotakin katseltavaa, — ja silloin hänen silmänsä vilkuilivat joka taholle. Jokainen albanolainen tunsikin kierasilmäisen Mateon, sillä monenlaisista liikeasioistaan huolimatta hänet näki aina ja kaikkialla. Hänen vaimonsa oli aikoja sitten kuollut, ja hän asui yksin poikansa kanssa Albanon edustalla, Marinon puolella, pienessä rappeutuneessa kojussa, joka ennen kenties oli ollut asuinrakennus, mutta nyt näytti pikemmin vuohitallilta. Alkujaan pojankin nimi oli Mateo; pienenä poikasena häntä nimitettiin Matineoksi, ja sitä tuli lyhyiden vuoksi Neo.

V luku. Herra Pagani puhuu kuin roomalainen.

Madonnanjuhlan kaunista iltaa oli seurannut useita pilvisiä päiviä. Hotel Romassa asuvat neitokset olivat kyllä tehneet lyhyitä retkeilyjä ympäristöön ja olivat jo muutamia kertoja nähneet hiljaisen, sinisen järven, vanhain kivitammien alitse kapusiiniluostariin vievän vilpoisen käytävän sekä myöskin ystävällisen kirkon ja sen edessä olevan aukion, jonka keskellä oli kummallisesti haaraantunut tammi, ja odottivat nyt vain kaunista päivänpaistetta voidakseen tehdä pitemmän matkan.

Monta kertaa neitokset olivat kulkeneet näitä Pyhän-Paavalin-kadun käytäviä ylös ja alas ja ohimennen pysähtyneet juttelemaan Peppinon ja hänen äitinsä kanssa. Rouva Bertolini oli aina kohtelias, mutta lyhytsarainen, ja niinpä Helmina ei päässyt oikeaan keskusteluun hänen kanssaan, kuten olisi toivonut, sillä pieni, viisassilmäinen kelpo poikanen miellytti häntä sitä enemmän, mitä useammin hän näki hänet ja tarkkaili hänen töitään. Hän oli suunnitellut ottaa Peppinon kerran koko päiväksi mukaansa oppaaksi eräälle retkelle ja kysynyt suostuisiko hänen äitinsä siihen. Äiti oli suostunut ja huomauttanut, että Peppino tunsikin jo tien ja saattoi opastaa neitejä, jolleivät he lähtisi liian kauaksi, sillä hän oli vielä liian nuori, ja Ave-Mariaksi hänen piti joutua kotiin.

Kun sirokkotuuli vihdoin oli puhaltanut kyllikseen ja kimalteleva ilta-aurinko loisti tummansinisellä taivaalla, saattoi päättää, että oli tulossa poutapäiviä, toinen toistaan kauniimpia. Helmina riemuitsi parvekkeellaan: »Nyt se tyyntyy», ja kun hän näki herra Paganin seisovan alhaalla ja tyytyväisenä katselevan kaikkiin ilmansuuntiin, huomasi hän hetken soveliaaksi ruveta neuvottelemaan hänen kanssaan. Äkkiä hän oli tarttunut hämmästyneen Klaran käsivarteen ja vienyt hänet portaita alas avoimeen halliin, jossa herra Pagani, vastoin tapaansa, juhlallisesti tervehti neitosia ja sitten nostaen voitonvarman katseensa taivaanlakea kohti julisti: »Voitettu!»

Naiset neuvottelivat nyt isäntänsä kanssa miten voisivat toteuttaa

suunnitelmansa, ja hän neuvoi heitä puhumaan hankkeestaan luotettavalle aasinajajalle, jonka seison tapaikka oli läheisessä kadunkulmassa. Hän neuvoi vielä tarkoin, missä naisten piti käydä ja missä olla käymättä, vaikka he olivat siitä jo muutoinkin selvillä. Helmina sensijaan käänsi puheen rouva Bertoliniin ja hänen oloihinsa; etenkin hän ihmetteli tämän rouvan merkillistä asuntoa ja omituista ammattia, rouvan — joka, kuten Helmina lausui, näytti aivan siltä, kuin olisi polveutunut suoraan Numa Pompiliuksesta.

»Ahaa», sanoi herra Pagani tyytyväisenä ja siveli myhäillen mustaa poskipartaansa, ikäänkuin olisi sillä osoittanut suuren kohteliaisuuden. »Ahaa, neidit ovat kiinnittäneet huomionsa heihin. Saatan kyllä neidille antaa tiedot tämän paikkakunnan asioista», jatkoi hän hyvin arvokkaan näköisenä, »sillä minulla on tiedossa paljon, salassa vähän siitä, mitä Albanossa tapahtuu. Näettekös, neidit, te olette huomanneet sen. Bertolinin leski on roomatar, hän ei ole täältä kotoisin, hän on roomatar, kuten minä olen roomalainen, me olemme Albanon ainoat roomalaiset. Siinä on hänen olemuksensa avain, Bertolinin leski on roomatar. Mutta neidit tietäkööt, että näin ei Bertolinin leski ole aina elänyt, hän on nähnyt parempiakin päiviä. Bertolini oli kelpo mies, kaunis mies ja toimelias mies. Silloin neitien olisi pitänyt nähdä rouva Bertolini, kun hän pukimissaan kulki miehensä rinnalla. Siinä oli Albanon kookkain ja kaikkein kaunein pari. He ymmärsivät myöskin pukeutua, ja Bertolini tahtoi ja kykeni, sillä hänellä oli paras kauppa koko Albanossa, ja kun hän mihin tarttui, niin siitä myös tuli jotakin. Ja hän piti kauppansa ohella huvikseen majalepöytää — sillä hän oli seuraarakastava mies — ja hänen luoksensa kokoonnuttiin tarinoimaan majale- tahi viinipöydän ääressä. Siellä oli aina hyvä seura, minäkin olin siellä usein, ja monta hyvää sanaa me vaihdimme Bertolinin luona. Mutta mitä meidän täytyi kokeal Hänet, rotevimman meistä kaikista, kuume ottaa kouriinsa; kolmessa päivässä Bertolini on terve ja kuollut.»

Tässä Pagani hieman pysähtyi, mutta ennenkuin Helmina ehti tehdä uuden kysymyksen, joka pyöri hänen kielellään, oli herra Pagani jo arvannut sen ja vastasi: »Tahdotte varmaankin kysyä, hyvä neiti, miksi Bertolinin leski ei ole jatkanut kukoistavaa kauppaansa? Tuskin mies oli ehtinyt silmänsä sulkea, kun jo koko sukukunta kävi lesken kimppuun. Mikä oli muka sijoittanut kauppaan rahansa, mikä ollut liiketoverina, mikä jo ottanut puolittain haltuunsa Bertolinin liikkeen, ja kaikki he olivat yhtä mieltä siinä, ettei asia enää ollenkaan koskenut rouvaa, ja hän oli outo ja avuton, ja niinpä he ottivat häneltä kaiken jättämättä jäljelle muuta kuin majalepöydän. Ja tästä hyvästä liikkeestä hän kylläkin saattoi iloita, niin he olivat hänelle sanoneet. Talosta, jossa hän oli asunut miehensä kanssa, täytyi hänen lähteä pois, se oli hänelle liian kallis. Mutta Pyhän-Paavalin-kadusta hän ei tahtonut luopua, ja parin talon päästä hän löysi nykyisen loukkonsa, missä hän nyt kököttää. Siitä hetkestä alkaen, jona hän jäi yksin, on hän pitänyt hallussaan majalepöydän, ikäänkuin olisi siihen alusta alkaen perehtynyt, ja aamusta iltaan

hän istuu työskennellen, eikä kukaan ole kuullut hänen lausuvan yhtään valitussanaa, mutta ei paljoa muutakaan, sillä hän ei ole naisten tapainen, vaan ajattelee enemmän kuin puhuu. Käytyäni ensi kerran kohtalon iskun jälkeen hänen luonaan ei hän voivotellut eikä valitellut, jommoista mies ei voi sietää, vaan sanoi: 'Olinsija on uusi, herra Pagani, mutta ystävyys on vanha'. Loin silmäni kellariin ja sanoin: 'Bertolinin leski, suuria he eivät ole teille jättäneet'. Silloin hän veti pienen poikansa luokseen ja sanoi: 'Jumalan kiitos, parasta he eivät ole minulta ottaneet.' Tämä on Bertolinin leski, hyvät neidit.»

»Mutta», sanoi Helmina, joka samoin kuin hänen toverinsakin oli suurella mielenkiinnolla kuunnellut kertomusta, »luuletteko sitten, että rouva tulee toimeen tällaisella työllä?» Herra Pagani kohautti olkapäitään. »Liike ei ole kyllä kovinkaan suurenarvoinen, mutta rouva Bertolini tekee ja suunnittelee muutakin, ja jollei vaan pojasta polvi muutu, niin he kylläkin voivat vielä pitää hyviäkin päiviä.» »Ahaa, vasta sitten!» huudahti Helmina, »kylläpä he sitten kauan saavat olla kellarinloukossa. Mitenkäs he voivat elää sadeaikana, jolloin ei voi enää asua kadulla.»

»Silloin he elävät avoimen oven sisäpuolella, eikä heillä ole aina lämmin, mutta valittavan ei Bertolinin lesken kuule, kuten tekevät ne, jotka ovat syntyneet repaleissa ja elävät kerjuulla; ei, hän ei käytä paljon suutaan, mutta sitä enemmän sormiaan, — se pitää lämpimämpänä, hyvät neidit!»

VI luku. Salaisuus.

Pitkän keskustelun aikana aurinko ei ollut pysynyt paikoillaan, ja Helmina huomasi kauhistukseksaan, että se oli juuri mailleensa menemäisillään, ja aasinajajan kanssa oli vielä pitkälti keskusteltava ja sovittava. Naiset jättivät isännän lähtien menemään. Peläten heidän joutuvan jonkun väärän henkilön käsiin huusi isäntä vielä heille käsillään viittoillen: »Tuolla Europan kulmassa on Giuseppel!» Hän ei sillä tarkoittanut maanosaa, vaan vanhaa, harmaata ravintolaa, joka oli Pyhän-Paavalinkadun takana, koko Albanon vilkasliikkeisimmällä paikalla. Siinä oli aina koolla ihmisjoukko, joka tavallisesti melusi ja kirkui, juoksi ja huitoi, niin että joka hetki saattoi luulla jonkun saavan kuoliniskun. Mutta keskustelu oli olevinaan rauhallista ja kukin koetti voittaa vieraat puolelleen tarjoamalla heille ratsuaaseja tahi pyrkimällä heidän oppaakseen. Naisten lähestyessä ihmisjoukkoa astui Giuseppe majesteettillisena esille ja otti hatun päästään, sillä hän aavisti, että naisten ilmestyminen saattoi tarkoittaa hänen aasejansa. Ja niin olikin asianlaita. Helmina selitti tahtovansa kaksi asiaa tehdäkseen seuraavana päivänä matkan Nemiin edestakaisin ja kysyi Giuseppelta tietä sekä miten matka sinne oli tehtävä.

Giuseppe teki laajalti selkoa kauniista tiestä, joka vei Genzanon kautta pitkin järven rantaa Nemiin. Paluumatkaksi soveltui toinen tie, pitempi ja hyvin yksinäinen, mutta ei silti vähemmän kaunis. Siellä loivat koko ajan varjoaan tuuheet metsiköt ja pensastot, joiden latvat kietoutuivat

toisiinsa niin, että peittivät kokonaan taivaan, jonka vuoksi siellä sai tuntikausia kulkea kuin tuuheassa, katetussa lehtimajassa. Tämän suloi-
sen ympäristön vuoksi oli myöskin syytä kulkea tätä pensastietä. Esitys
miellytti Helminaa, hän ilmaisi heti haluavansa kulkea tätä tietä. Giu-
seppen tuli kymmenen ajoissa seuraavana aamuna pitää aasit valmiina
Hotel Roman edustalla. Sitten oli kuljettava Genzanon kautta järven
rantaa Nemiin, jossa aiottiin hieman levähtää ja lähteä senjälkeen pen-
sastotietä paluumatkalle.

Giuseppen mielestä asia ei ollut niin yksinkertainen. Jos he mielivät
lähteä kymmeneltä ja palata pensastietä, niin tulisivat he takaisin myö-
hemmin kuin olivat laskeneet, sillä pensaston läpi vievä tie oli paljoa
pitempi kuin toinen. Sentähden tuli heidän hankkia opas, sillä hän oli jo
tehnyt sopimuksen erään seurueen kanssa, joka tahtoi nousta kuuta-
mossa Monte Cavolle, ja hänen itsensä täytyi mennä mukaan. Mutta
ainahan joku opas on saatavissa, tuumi hän ja kääntyi väkijoukkoon,
joka seisoj ympärillä kuunnellen keskustelua. Heidän edessään seisoj
karheatukkainen mies, joka katsoi niin kieroön, ettei hänestä voinut
päättää mihin hän katseli ja mihin ei. Häntä Giuseppe tyrkkäsi hieman
kynnäspäähän ja sanoi: »Hei, Mateo, sinähän saattaisitkin lähteä mu-
kaan, vai mitä tuumit?»

»No, saattaisihan tuota», sanoi mies jörönä, ja vaikea oli päättää,
mihin hänen pahansuopainen katseensa oli suunnattuna. »Enpähan
minä ensimmäistä kertaa kulje tuota tietä.» Mutta silloin Helmina astui
lähemmä Giuseppea ja lausui hyvin päättävästi: »Se ei ole ollenkaan
tarpeellista, meillä on jo opas, nuori Peppino, hänhän tuntee tiet varsin
hyvin, hänet otamme mukaamme.» »Tiet poika tuntee varsin hyvin»,
huomautti Giuseppe, »mutta kauan kestää, ennenkuin viidakosta pää-
see jälleen sellaiselle tielle, jossa saattaa nähdä ja kuulla jotakin ja kutsua
ihmisiä. Jos aaseille tapahtuisi jotakin, niin saisi jäädä aivan avutto-
maksiksi.»

Mutta Helmina ei nähnyt aasilla-ratsastamisessa mitään vaaral ista
ja päätti tilata Peppinon. Aasin hän kyllä itse hoitaa, kun vaan poi-
kanen tuntee tien. Tähän Giuseppe olikin aivan tyytyväinen, sillä poika
kelpasi kyllä oppaaksi paremmin kuin moni vanha. Pojilla oli näet ta-
pana käydä siellä poimimassa pähkinöitä, jonka vuoksi he tunsivat joka
tien ja polun tiheimmässäkin viidakossa.

Näinpä päätettiin matka, ja naiset poikkesivat sitten Pyhän-Paavalin-
kadulle tilaamaan Peppinon. Äiti valmistautui juuri lähtemään Ave-
Mariaan eikä näyttänyt antavan neitienkään tulon häiritä itseään.
Siksipä asia puhuttiin ja sovittiin nopeasti. Rouva Bertolini pani vain
ehdoksi, että Peppino tulisi kotiin ajoissa, nimittäin Ave-Marian ajaksi, ja
niin asia päätettiin. Sitten molemmat naiset palasivat hotelliin toivoen
saavansa mitä ihanimman matkapäivän.

Seuraavana päivänä Peppino istui varhain jakkarallaan ja nyppi
iloisena oljenkorsiaan, sillä hänellä oli tiedossa hauska päivä. Peppinon
suurin ilo oli saada samoilla järven rantoja, maita ja metsiä, ja tänään

hän saisi kuluttaa siihen koko päivänsä. Mutta Neokin oli jo jalkeilla vetelehtämässä Pyhän-Paavalin-kadulla. Hänen silmiinsä osui varmaankin jotakin pöydältä, jonka takana Peppino istui, hän läheni näet kurottaen kaulaansa voidakseen paremmin eroittaa, mikä pöydällä näytti niin houkuttelevalta. »Anna minulle tuo iso sipuli», sanoi hän sitten Peppinolle ja ojensi jo samalla kätensä ottaakseen sen. »Anna olla!» huusi Peppino niin kovaan, että Neo kauhistuneena veti kätensä takaisin, mutta hänen kauhuunsa hävisi pian. »Senkin tyhmyri!» huusi hän, »sinun ei tarvitse säikytellä minua. Olisitpa iloinen, jos tietäisit mitä minä tiedän, mutta sen sanon sinulle vain, jos annat minulle sipulin.» »Samantekevä mitä tiedät», sanoi Peppino ylpeänä. »Vai samantekevä!» ivasi Neo, »vaikket sinä, tyhmyri, tiedä mitään koko asiasta, ja kuitenkin se koskee sinua. Jospa vaan tietäisit mitä se on, niin varmastipa haluaisit kuulla mitä minä tiedän.» Peppino ei vastannut sanaakaan. »Annatko minulle sipulin, jos sanon sen sinulle?» »En.» »No mitäs sitten annat minulle?» »En mitään!» »Sitten et saa myöskään tietää mitään!» huusi Neo suuttuneena. Mutta hän ei ollut vielä koskaan kyennyt hillitsemään itseään, hänen täytyi loruta kaikki Peppinolle, siihen hän oli tottunut. Sillä kertaakaan hän kuitenkin tahtoi saada asiasta pikku hyödyn, sillä sen arvoiselta se kuitenkin hänestä näytti. Hän oli jälleen miettinyt jotakin.

»Peppino», alkoi hän taas, »se on salaisuus, mutta minä sanon sen sinulle, jos tuot minulle kaikki pähkinät, mitä pensaista löydät, teetkö sen?» »Vai salaisuus», vastasi nyt Peppino, »kuka on sanonut sen sinulle?» Sillävälin Peppinon äiti oli tullut esille ja ryhtynyt työhönsä oven pielesä. Neo tähysteli vielä häntä, tuli sitten aivan lähelle Peppinoa ja supatti pitkän ajan hänen korvaansa. »Peppino», sanoi äiti, »jos aiot olla kymmenen aikana lähtövalmis, ei sinulla ole enää aikaa hukata yhtään, ja katsoppas, Neo, tuossa kadulla tulee isäsi, ehkä hänellä on sinulle jotakin asiaa».

Salamannopeudella Neo heti paikalla kavahti pystyyn, aikoi livittää aitauksen viertä — ja kadota. Mutta hänen isänsä oli jo nähnyt hänet ja vihelsi räikeästi sormiensa välitse. Neo kääntyi takaisin ja hiipi isäänsä vastaan, sitten he molemmat katosivat kadunkulmauksen taakse. Mutta tuskin oli kulunut puolta tuntia, ennenkuin Neo ilmestyi jälleen. Tällä kertaa hän ei vetelehtänyt, kuten tavallisesti, vaan hyökkäsi suoraa päätä Peppinon kimppuun. Äiti oli juuri mennyt sisälle. Siitä huolimatta Neo puhui Peppinolle hyvin hiljaa ja salaperäisesti, mutta suurella innostuksella ja sanoi vihdoin kolme kertaa peräkkäin: »Lupaa se vielä kerran, lupaa se vielä kerran ja tuohon käteen!» Peppino kuunteli ja vahvisti kädenannolla lupauksensa luoden samalla säälivän katseen värisevään Neon, joka näytti entistään porroisemmältä ja villiintyneemmältä ja nähtävästi oli tuskissaan ja kauhuissaan, sillä hänen värinänsä ei johtunut päivänpaisteisen aamun kylmyydestä eikä hän tavallisesti noin arkailevana vilkuillut ympärilleen.

Kun Peppino oli luvannut kolmannen kerran, läksi Neo, ja ovesta

astui äiti Peppinon oivallinen nuttu kädessään. Pojan piti pukea se päällensä ja lähteä sitten matkaan, sillä kello läheni jo kymmentä. Silmät loistaen Peppino kulki katua ja seiso i juuri aasien saapussa Hotel Roman hallin edessä.

VII luku. Kummallinen matkatoveri.

Neidit seisoivat jo ovelta, pian he nousivat satuloihin, ja aasit astuivat uljaina päivänpaisteista katua lähtien hölkyttämään kohti Ariccian metsäisiä rinteitä. Heidän vieressään juoksi iloinen Peppino pitkä sauva kädessään ja hoputti silloin tällöin aseja jouduttamaan kulkuun joko hätistämällä kepillään tahi ystävällisesti puhelemalla. Niinpä hilpeästi eteenpäin rientävä seurue saapui Genzanoa kohti kohoavalle rinteelle. Tässä aasit tapansa mukaan hiljensivät kulkuunsa ruveten mukavasti astuskelemaan. Peppino laski sauvansa olalleen kuin lepäävä sotilas ja astui ylen pitkiä askelia, jottei tarvitseisi juosta aasien rinnalla, koska nekään eivät enää juosseet.

Helmina oli suurella mielihyvällä katsellut miten heidän palvelevainen seuralaisensa tulisella innolla piti huolta siitä, että aasit täyttivät velvollisuutensa. Mutta nyt, kun aasit noustessaan rinnettä hiljensivät askeleitaan, saattoi hän tyydyttää halunsa ja ruveta Peppinon kanssa tarinoimaan. Hän viittasi poikasta tulemaan rinnalleen, sillä aasit tunsivat jo aikoja sitten ulkoa tien, jonka vuoksi niitä ei tarvinnut ollenkaan ohjata. »Sanoppa minulle, Peppino», alkoi Helmina, »missä sinä oikeastaan nukut?» »Vuoteessani», vastasi Peppino vähääkään vitkastelematta. »Tarkoitat, missä paikassa? Kellarikerroksessa olen nähnyt ainoastaan yhden vuoteen toisella seinällä ja lavitsan toisella, ja sitten tulisijan, ja sitten ainoastaan kaapin.» »Muuta siellä ei olekaan», sanoi Peppino totisena, »lavitsalle äiti iltaisin tekee minun vuoteeni, ja kun majalepöytä vielä yöksi nostetaan sisään, ei sinne enää mahtuisi mitään muuta.» »Missä sitten on viini, joka kaadetaan kauniisiin pulloihin, mikäli ne tyhjenevät?» »Tulisijan vieressä on loukko, loukossa tynnyri ja tynnyriissä kansi. Ja kaapissa äiti pitää kaikki vaatteensa, mutta kauniita hän ei ole enää ottanut esille sen koommin kuin muutimme tänne, sillä nyt on kaikki toisin, mutta ei enää kauan.»

Peppinon silmät säihkyivät hänen kertoessaan tätä, ja hänen sieraimensa nytkähtelivät kiivaasti, josta näki, että hän oli kovin liikutettu. »Miksei enää kauan, Peppino?» kysyi Helmina jälleen. »Koska minusta pian tulee mies, ja silloin äidin ei enää tarvitse elää niinkuin nyt; minä kyllä tiedän mitä teen, jahka kuluu vielä pari kolme vuotta.»

»Miten vanha olet nyt, Peppino?» »Kymmenen vuoden.» »Vai niin. Entä kun tulet kolmetoistavuotiaaksi, niin mitä silloin teet?» »Silloin, silloin, silloin minä voin tehdä mitä äiti toivoo, eikä hänen enää tarvitse tehdä työtä niin paljon iltamyöhällä, kun ovi on jo lukossa ja kaikki muut ovat levolla.»

»Mitä äitisi sitten toivoo, Peppino?» »En sano sitä kenellekään Albanossa. Äiti sanoo: Älkäämme puhuko siitä, mitä aiomme tehdä, muutoin toiset tekevät sen jo puhuessamme. Ei hän myöskään puhu siitä yhdellekään ihmiselle, mutta teille saattaisin sen jo kuitenkin sanoa.» Peppino oli pian huomannut, kenen kanssa hän oli tekemisissä, ja Helminan hilpeistä silmistä näki myöskin helposti miten hyvää hän tarkoitti.

»Sanoppa siis se minulle, Peppino, minä en kerro sitä kenellekään», jatkoi Helmina. »No minä kerron!» Peppino laski sauvansa olaltaan ja nojautui siihen, ikäänkuin hän astellessaan tukevan sauvansa varassa saattaisi paremmin koota ajatuksensa.

Sitten hän alkoi: »Filippo serkulla on nyt se kauppa, joka oli ennen isän, mutta hän kiertelee paljon maita eikä ole kotosalla, ja äiti sanoo, ettei kauppa ole enää läheskään sen arvoinen kuin isän aikana. Ja serkku on tahtonut antaa kaupan jälleen äidille, mutta ainoastaan rahasta, ja rahaa äidillä ei ole. Hän haluaisi kuitenkin saada kaupan taas omiin hoteisiinsa, sillä hän ei pidä kernaasti majalepöytää, koska sinne kokoontuu aina meluava ihmisjoukko, eikä äiti pidä sellaisesta. Ja nyt äiti työskentelee edelleen minkä jaksaa saadakseen kerran niin paljon rahaa, että saisi kauppansa takaisin. Mutta jollei hänellä vielä ole tarpeeksi kahden tahi enintään kolmen vuoden kuluttua, niin silloin minäkin tahdon sanoa sanani. Silloin minä jo olen mies ja kykenen johonkin, sillä äiti on puhunut kapusiinimunkin, pater Benedetton kanssa, että minä saan käydä hänen luonaan kaikkina sadepäivinä ja usein myöskin aamulla varhain. Sitten hän opettaa minua laskemaan ja kirjoittamaan, sellaista tarvitaan kaupassa, ja kun me olemme saaneet sen huostaamme, niin me lähdemme pimeästä sopeestamme ja palaamme samaan taloon, jossa olimme isän kanssa, ja sitten äiti on taas iloinen ja ennallaan.»

Peppino oli näin puhuessaan tullut aivan haltioihinsa, hänen kasvonsa loistivat, yhä kiivaammin hän sauva kädessään asteli eteenpäin; nähtävästi hän oli unohtanut aasit ja ajon ja kaiken mitä ympärillään tapahtui.

»Hyvä Peppino, kunpa vaan tulisitkin niin pian mieheksi», sanoi nyt Helmina osaaottavaisesti. Se herätti pojan ja kutsui hänet jäleen mielikuvistaan todellisuuteen. Hän pysähtyi äkkiä. Jäljessä kulkeva aasi oli, oppaalle kuuliaisena, myöskin kulkenut pitkin askelin; nyt sekin pysähtyi, ja takana kulkeva teki samoin. Koko kulkue yht'äkkiä seisahdettiin, mutta mitäpä se haittasi.

Kuunnellen hartaasti Peppinon pakinaa olivat naiset kokonaan unohtaneet näköalan, ja nyt he huomasivat yht'äkkiä tummansinisen Nemi-järven jalkojensa juurella. Taakse jäänyt Genzano kuvastui vedenkalvoon vuorenrinteeltä, ja edessä korkealla, kallioseinämän yläpuolella, kohosi Nemin pikkukaupunki lujine vanhuudenharmaine linnoineen. Seurue oli saapunut vuorenrintettä Nemiin vievälle kapealle tielle herkeämättä katsellen ihanaa näköalaa, jonka tarjosi järvi ja Genzanon yläpuoleinen korkea ranta.

Ennen pitkää päästiin kaunista tietä matkan päähän. Naiset jättivät aasinsa ravintolan pienten, kivisten portaiden eteen ja nousivat lehtimajaan, josta heille aukeni mitä ihanin näköala. Heidän edessään oli siintävä selkä, ja katoksesta riippuvien viiniköynnösten välitse paistoi aurinko leppoisasti lehtimajan kivipermannolle. Pöydällä oli pullollinen kimaltelevaa viiniä ja sen vieressä lautanen täynnä kullankeltaisia rypäleitä. Niiden vieressä oli suuri valkoinen ja herkullisen näköinen juuston kappale ja ympyriäinen, ruskea leipä, jonka toimelias emäntä varmaankin oli juuri ottanut uunista, sillä niin tuoreelta se näytti. Hän itse seiso i hymyillen avoimen keittiön edessä ja katseli minkä vaikutuksen hänen laitteensa tekivät vieraihin.

Helmina huudahti ilosta astuessaan sisään, sillä häntä viehätti ylenmäärin istua täällä viiniköynnösten alla ja pitää samalla pikku kestit herttaisessa ilmassa ja päivänpaisteessa. Samassa hän katsahti Peppinon ja nähdessään hänen seisovan alhaalla aasin luona viittasi häntä tulemaan ylös. Peppino vitkasteli, katseli emäntää, panisiko hän ehkä pahakseen, jos hän istuutui vieraiden neitien viereen, sillä Peppino oli epävarmoissa tapauksissa tottunut aina katsomaan äitiään silmiin, päästäkseen heti selville, ja niinpä hän nytkin ehdottomasti tuli katsataneeksi emäntään.

Tämä viittasi pojalle ystävällisesti sanoen: »Luulen, että sinulla on tänään ollut hyvä onni, Peppino. Istu nyt neidin viereen, kun hän kutsuu sinua.» Sitten Peppino istuutui hyvin kohteliaasti ja Helmina laski hänen eteensä suuren kappaleen ruskeaa leipää ja valkoista juustoa ja pani viereen lasillisen kaunista viiniä. Peppino tarttui ruokaan ilomiehellä, sillä aamumatka oli antanut hänelle hyvän ruokahalun, ja kaikki oli niin houkuttelevan näköistä. Naisillekin maistui ruoka vilpoisessa lehtimajassa, eivätkä he voineet kyllikseen katsella tyyntä järveä ja vanhaa, harmaata, vankkatornista linnaa. Mutta he muistivat, että paluumatka oli menomatkaa pitempi, ja kun Peppino hyvin yksivakaisena oli kiittänyt kaikesta eikä tahtonut enempää, sanoi Helmina: »Mene, Peppino, laittamaan aasit kuntoon, me menemme edeltäpäin jalkaisin linnaa katsomaan, sen ohitsehan viepi viidakkotie, jota lähemme paluumatkalle.»

»Toinen tie on kauniimpi», sanoi Peppino. »Mahdollista kyllä, mutta sitähan me juuri tulimme, nyt tahdomme nähdä toisen.» »Järvenpuoleinen tie on paljoa kauniimpi, mennään pikemmin uudelleen sitä tietä», tuumi Peppino. »Ei, ei», hymyi Helmina, »me tahdomme todellakin kulkea toista tietä. Mikä sinun päähäsi on pistänyt, Peppino?» »Viidakkotie on usein kostea ja rämeinen», sanoi nyt Peppino valittavalla äänellä. »Mikä tuolla pojalla on? Klara, ymmärrätkö sinä? Tähän asti hän on ollut niin kiltti. Mikä tekee hänet äkkiä noin itsepäiseksi?» sanoi Helmina kääntyen harmistuneena Klaraan. »Kenties hän on väsynyt», vastasi toinen, »ja viidakkotie on kaiketikin melkoista pitempi». »Mitä vielä, hänhän juoksee kuin kauris», huudahti Helmina. »Odotappa vaan, itse-pintainen poika, näytämme pä kuka tässä määrää.»

Hän kääntyi jälleen pojan puoleen: »Saatatko meidät viidakon läpi vai etkö, Peppino?» »Toinen tie on paljoo kauniimpi, ja aasit kulkevat varmemmin sitä», vastasi Peppino. »Varmemmin, sinä itsepäinen! Nämä aasit kulkevat niin verkalleen ja varmasti, ettei niitä tarvitse pelätä vaarallisimmallakaan paikalla. Saatatko meidät viidakon läpi vai etkö?»

»Viidakko on usein kostea ja aasit saattavat liukastua», oli Peppinon vastaus, mutta hän ei katsonut, kuten ennen, kirkkain silmin suoraan eteensä, vaan loi katseensa alas ja puhui oudolla, valittavalla äänellä. »Minä en ymmärrä mikä hänen on», huusi Helmina harmistuneena. »Kuule nyt, Peppino, sen sanon sinulle varmasti: tämän viidakon läpi ratsastamme kotiin, se on päätetty. Hyvä on, jos tulet mukaan, mutta jollet, niin kuljemme yksin. Me osaamme kyllä, ainahan sitäpaitsi tapaa jonkun, jolta voi kysyä. Mutta sen sanon sinulle, etten olisi uskonut sinua noin itsepäiseksi. Minulla oli niin hyvä luottamus sinuun, että valitsin ennen kaikkia sinut oppaakseni, ja nyt palkitset luottamukseni tuolla tavalla. Siinä et tee kauniisti, Peppino.»

Peppino oli kuullessaan tämän puheen tullut aivan kalpeaksi; hän ei enää sanonut sanaakaan, vaan juoksi ovesta ulos. Hänen mentyään täytyi Helminan vielä kerran purkaa harminsa ja pettymyksensä, kun hän nyt suureksi surukseen huomasi pojan niin oikulliseksi ja itsepäiseksi, ettei enää saattanut ajatella hänestä ollenkaan yhtä hyvää kuin ennen.

Klara koetti häntä rauhoittaa ja vedota Peppinon nuoruuteen; hän oli sittenkin varmasti väsynyt tahi saanut jonkin lapsellisen päähänpiston, senvuoksi häntä ei saattanut heti tuomita ja hyljätä. Mutta Helmina katseli järvelle ja oli kovin harvapuheinen.

Sillävälän Peppino juoksi rantaan vievää jyrkkää polkua puitten varjossa olevaa majaa kohti, jossa asui pitkä Gasparo. Hän oli tunnettu kaikkialla, ja niinpä Peppinokin tunsi hänet, sillä hänet nähtiin usein markkina- ja juhlapäivinä majalepöydän ääressä. Gasparo oli nuorukainen, jota ei pidetty erittäin älykkäänä, mutta hänellä oli mahdollisimman pitkät käsivarret ja koivet, ja nuo käsivarret olivat kovat kuin nuijat, niin ettei kukaan hevin antautunut taisteluun hänen kanssaan, sillä se, jonka Gasparo pehmitti, sai tarpeekseen moneksi kuukaudeksi eikä tullut enää tämän tappelupukarin tielle. Pitkä Gasparo puhuikin enimmäkseen selkäänantamisesta, sillä se oli hänen huvejaan. Peppinon seisossa hiljaa majan edustalla tuli Gasparo häntä vastaan kädessään suuri kalikka.

»Gasparo», sanoi Peppino, »teetkös jotakin, niin saat rahaa?» »Teen kyllä», vastasi Gasparo. »Mutta miksi näytät siltä, kuin joku tahtois antaa sinulle selkään, vai onko sinut jo perinpohjin pehmitetty?»

»Ei, ei», sanoi Peppino rauhoittavasti, »olen tullut aasilla kahden neidin keralla, ja nyt he tahtovat palata kotiin viidakkotietä, enkä minä saata tulla mukaan. Jos menet mukaan, Gasparo, niin annan sinulle koko päivän juomarahani.» »Menen kyllä», sanoi Gasparo ja heitti kalikkansa syrjään. »Tule sitten!» Gasparolla oli yllään paita, housut ja nuttu, eikä hänelle jäänyt yhtään aikaa vaatteiden muuttamiseen. Molemmat

kulkiivat ravintolaan päin ja seisoiivat jo aasin luona, mutta silloin Gasparon mieleen juolahti jotakin, jota hän ei ollut heti alussa tajunnut, sillä hän saattoi pitää muistissaan ainoastaan yhden ajatuksen kerrallaan, ja tähän asti hänen oli täytynyt ajatella juomarahan ansaitsemista. Nyt hänen päähänsä pisti ajatus, joka saattoi hänet ihan ihmettelemään.

»Mutta miksi et sitten itse mene mukaan ansaitsemaan juomarahaa?» kysyi hän suu ja silmät selkoselällään. »En saata», vastasi Peppino huomattavasti liikutettuna ajatellessaan, että hänen piti jättää aasit ja nähdä neitien ratsastavan viidakkoon. »Mikset saata?» kysyi Gasparo taas. Nyt sisällinen liikutus, jonka Peppino tähän asti oli kyennyt hillitsemään, voitti hänet kokonaan. Hän heittäytyi pitkälleen, painoi kasvonsa maahan ja voihki: »En voi, en voi.» »Jollet voi, niin sinulla on varmaankin orjantappuran oka jalkapohjassa», huomautti Gasparo. »Nouse, niin vedän sen pois.» »Ei, ei», voihki Peppino painaen kasvonsa vielä syvemmälle maahan. Silloin Helminan ääni kajahti lehtimajasta: »Peppino, onko kaikki valmista! Me lähemme tuossa tuokiassa, tuletpa sitten mukaan tahi et.» Sitten pitkä Gasparo kapusi portaita ylös ja seisoi naisten edessä, jotka hämmästyivät suuresti nähdessään hänet. »Hän loikoo pitkällään maassa», sanoi Gasparo muutta mutkitta. »Hän on saanut okaan jalkaansa eikä kykene kävelemään, minä tulen viidakkotietä aasien keralla ja saan juomarahan.» Suuresti hämmästytti naisia Gasparon ulkomuoto, mutta hänen puheensa sitäkin enemmän. »Siitä siis johtuu hänen itsepäinen kieltäytymisensä», huudahti Helmina. »Poika parka! Hänellä on varmaankin kovat tuskat, mutta miksei hän puhu mitään? Täytyyhän toki mennä katsomaan.» Näin sanoen Helmina juoksi portaita alas, Klara tuli hänen perässään, ja Gasparo toikkaroi viimeisenä. Siinä Peppino loikoi vielä liikahtamatta paikoillaan. »Tule, Peppino, näytä millaisen okaan olet saanut, kenties voimme auttaa sinua», sanoi Helmina lempeästi. »Mikset puhu siitä sanaakaan?»

Peppino päästi sääliittävän valituksen, mutta ei liikahtanutkaan. »Nyt», sanoi pitkä Gasparo taluttaen päitsistä molempia aaseja ja astuen mahdollisimman lähelle neitejä. »Luulen, että meidän todellakin täytyy totella tämän kummituksen komennusta», sanoi Klara, »enempää emme voi vitkastella, sillä yöksi emme halua jäädä tälle yksinäiselle tielle. Minä jätän pojan ystävällisen emännän huostaan, hän voi kyllä auttaa häntä.»

Mutta Helmina oli kadottanut kaiken halunsa ratsastaa viidakon läpi, kun heidän seuralaisekseen oli ilmestynyt apinankaltainen, liasta kankea Gasparo, ja yksin lähteä oli kenties vaikeata, koska Peppino kenenkään käskemättä oli nopeasti noutanut oppaan. »Tiedätkö, Klara», sanoi hän äkkiä toverilleen, »minä en enää ollenkaan piittaa tästä tiestä. Jos mielestäsi teemme oikein, niin palaamme samaa tietä. Täytyyhän Peppinonkin päästä kotiin, ja minä tiedän miten me kuljemme.»

Klara oli aivan yhtä mieltä, ja Helmina veti taskustaan pikkusetelin ja ojensi sen Gasparolle. »Ottakaa tämä», sanoi hän, »se on juomarahaa, nyt saatte mennä». Gasparo ällistyi niin, että viimeinenkin ilme hävisi hänen kasvoiltaan. Mutta hän oli kuitenkin varmaankin tajunnut, miten asian-

laita oli, sillä hän päästi irti aasit ja sanoi: »Hyvä on! Ja sinä, joka siinä maassa pelmuat, sinun täytyy Aven jälkeen tulla takaperin kirkosta ja oven edessä sanoa kolme kertaa: 'Pois oka jalasta', niin silloin se lähtee.» Sitten hän meni menojaan.

»Nyt pystyyn, Peppino!» sanoi Helmina päättävästi. »Katsoppa, me emme menekkään viidakon läpi, vaan Genzanon kautta; minä voin kulkea jalan, ja sinä saatat ratsastaa aasin selässä.»

Tuskin oli Helmina ehtinyt lausua nämä sanat, kun Peppino salaman nopeudella kavahti pystyyn ja seiso i aivan vakavana. Vaikkakin hänen kalpeat kasvonsa ja pörröinen tukkansa tekivät hänet hyvin säälittävän näköiseksi, niin täytyi Helminan kuitenkin hymyillä nähdessään, miten äkkiä hän kimposi pystyyn. »Näytä minulle nyt jalkasi», sanoi hän sitten, »mihin tekee kipeää?» »Ei tee ollenkaan kipeää, ja minä saatan jo kävellä kotiin», sanoi Peppino. Naiset katsoivat ylen hämmästyneinä toisiaan. »Mutta Peppino», sanoi sitten Helmina hyvin totisena, »oletko todellakin täydellinen kujeilija? Luuletko sitten, että sinuun saattaa enää luottaa?»

Peppino seiso i allapäin kuin vaivainen syntinen. Mutta hän näytti masennuksessaan niin naurettavalta, ettei Helmina voinut pysyä totisena. Hänen täytyi tavantakaa hymähtää vielä sittenkin, kun he istuivat aasiensa selässä ja seurue oli hyvässä järjestyksessä paluumatkalla. Nämä hänen hilpeydenilmaisunsa loivat myöskin Peppinon alakuloisille kasvoille jälleen hieman päiväpaistetta, ja hän astuskeli taas luottavaisena edelleen, kuitenkin silloin tällöin säpsähtäen, kun Helmina napahtti häntä selkään aasinpiiskalla ja sanoi: »Peppino, Peppino, sinun kanssasi minun täytyy vielä kerran tehdä tili.»

VIII luku. Salaisuus tulee ilmi.

Seuraavana aamuna aurinko heloitti Campagnan yli niin raittiina ja kirkkaana, että Helmina heräsi siitä ja nousi ylös. Kenties hän oli myöskin hieman kiihtynyt edellisestä päivästä. »Klara», huudahti hän viereiseen huoneeseen, »menkäämme heti ulos, on mitä kaunein aamu». Klara oli tyytyväinen ehdotukseen, ja molemmat naiset olivat tuotapikaa valmiit ja nousivat jo Pyhän-Paavalin-katua, missä vallitsi täysi hiljaisuus. Saavuttuaan kukkulalle täytyi heidän pysähtyä ja ilmaista ihastuksensa nähdessään, miten järvi kimalsi aamun kullassa ja tammet hohtivat aamuauriongon heloittaessa. Sitten he kulkivat vanhojen tammien varjossa kapusiiniluostariin asti, missä kaikki oli hiljaista ja tyhjää. Kirkon kulmauksessa Helmina kuitenkin äkkiä huomasi pienen olennon seisovan muurin edessä etukumarassa ikäänkuin väijymässä jotakin.

»Katsoppa vaan tuota pörrötukkaista pikku miestä, mitä hän tahtoneekaan näin varhain?» huudahti Helmina. »Luulen, että olemme nähneet hänet ennenkin, vai mitä?» »Varmasti montakin kertaa», vastasi Klara, »hänhän on sama pikku mies, jonka näkee aina Peppinon kintereillä. Ketä hän nyt vaanineekaan?»

Naiset kulkivat muutamia askelia järvelle päin ja katosivat pyhimyksen majan taakse, jommoisia täällä kohoilee tavantakaa ja joiden järvenpuoleiselle seinämälle on tehty kivinen, paikalleen kiinnitetty penkki. Mutta tuskin he olivat siinä vaieten istuneet muutamia minuutteja, kun heidän selkensä takana syntyi hämmästyttävä rähinä ja mellakka. »Sinä olet ilmaissut kaikki, sinä olet ilmaissut kaikki», kuului äkkiä kovaääninen ja raivostunut pojanääni, »sinä olet valehtelija ja lurjus ja petturi, ja sinä olet juorunnut kaikki, ja kaikki on sinun syysi.» »Se ei ole totta, se ei ole totta!» »Sinä olet kiittämätön poika ja vahinko olisi, jos säästäisin sinua.» Sitten toinen kirkui jälleen ja sitten taas toinen, ja sitten molemmat ja yhä kiukkuisemmin.

»Ja tiedätkö», kirkui toinen, »tänä iltana isä lyö minut kuoliaaksi. Tullessaan aamulla kotiin hän sanoi, että minä olen ilmaissut sinulle jo kaikki, ja tahtoi heti lyödä minut kuoliaaksi, mutta sitten saapui naapuri, ja minä pääsin pujahtamaan ovesta pakoon ja olen tullut tänne odottamaan sinua, kunnes palaisit pater Benedetton luota, ja nyt sanon sinulle, Peppino, en minä yksin ota selkääni, sillä vaikka minä saan osani, niin saatpa sinäkin; isäni saa kyllä sinut kynsiinsä.»

Silloin Peppino kohotti äänensä, joka aivan vapisi vihasta. »Kuule, Neo», huusi hän, »sinä olet koko maailman suurin roisto. Minä olen niin paljon vaiennut sinun tähtesi, koska olin luvannut sinulle pitää asian kokonaan salassa, ja sinä tuumit, että minä sen vuoksi annan pehmittää itseni? En, en, ja tiedä se: ikinäni en enää tahdo olla sinun kanssasi missään tekemisissä. Te olette paljasta rosvojoukkoa, jotka ryöstätte, pieksätte ja pahoinpitelette ihmisiä, ja se on oikein, että kaikki tulee ilmi ja teidät teljetään lujaan, suureen, vanhaan kuritushuoneeseen!»

»Kuuletko, Klara? Tahdonpa tietää, mitä se on», sanoi Helmina ylen kiihtyneenä ja tuli esille pyhimyksen majan takaa.

Mutta samassa kun molemmat pojat huomasivat ihmisolennon, kimposivat he salamannopeudella paikaltaan, eikä heitä enää näkynyt missään. »Oletko moista kuullut, Klara?» huudahti Helmina uudelleen. »Meille on sanottukin, että täällä Albanon seutuvilla on rauhatonta, ja nyt sen näet, tämä viehättävä Peppinokin näkyy seurustelevan moisen roistoväen kanssa. En jää tänne enää päiväksikään, he ovat aikoneet ahdistaa meitä, ja kenpä tietää, eivätkö he vaani tuolta tammien takaa ja hyökkää kimppuumme ohi kulkiessamme.»

Helmina puhui yhä kiihtyneempänä kuulematta ollenkaan sanoja, jotka Klara lausui rauhoittaakseen häntä. Hän juoksi tammien alitse ja kukkulan rinnettä alas Pyhän-Paavalin-kirkolle ja katua pitkin Albanon, Hotel Roman edustalle. Siellä herra Pagani seisoi hallinsa edessä hengittäen raitista ilmaa, kuten hänellä usein oli tapana tehdä. Helmina tuli ripeästi häntä kohti. »Herra ravintoloitsija», sanoi hän, »antakaa meille lasku, me matkustamme huomenna varhain.» »Mitä, kuinka?» huudahti herra Pagani ylen hämmästyneenä. »Neidit ovat vuokranneet asunnon luonani kuukaudeksi ja nyt, oltuaan kymmenen päivää, tahtovat jättää taloni.»

»Me maksamme huoneestamme koko kuukauden vuokran, mutta huomenna me matkustamme», vastasi Helmina päättävästi. Mutta herra Paganista ei päässytäkään niin vähällä. »Hyvät neidit», alkoi hän juhlaallisesti (sillä Klarakin oli sillävälän saapunut), »minä haluaisin tietää, millä tavalla taloni on laiminlyönyt teidän palvelemisenne ja hoitonne. Ilmaiskaa, hyvät neidit, minulle moitteenne; taloni kunnia on minulle maksua kalliimpi, sillä minä olen roomalainen.»

»Teidän talossanne on kaikki kunnossa», sanoi Helmina, »mutta lähitöllä asustaa rosvojoukko, enkä minä enää jää päiväksiäkään tälle paikkakunnalle.» Nämä sanat tekivät Paganiin järkyttävän vaikutuksen, hän tuli mielenliikutuksesta aivan vihreäksi. »Rosvojoukko, rosvojoukko!» huudahti hän tavantakaa. »Se on aivan pirullinen valhe, se on juonittelua minua vastaan, taloni joutuu tuhon omaksi, hukka perii hotellini. Mutta albanolaiset saavat nähdä mikä mies roomalainen on. Tässä, hyvät neidit, tässä minä lupaan, niin totta kuin olen roomalainen: vielä ennen auringon laskua minä paljastan tämän itseeni suunnatun helvetillisen juonen. Osoittakaa, hyvät neidit, minulle se suosio, että ilmoitatte, miten olette saaneet selville tämän panettelevan, minun hotellini olemassaoloa uhkaavan tiedon?»

Helmina kertoi molempien poikien keskustelun, ja herra Pagani tuli tämän tiedon saatuaan hieman miettiväiseksi; kuitenkin hän näytti olevan lopuksi varsin tyytyväinen ja huomautti: »Minulla on nimet, minä toimin, minä pidän pyhänä lupaukseni. Mutta varokoon se, joka täällä harjoittaa konnantöitä, minä toimitan hänet oikeaan paikkaansa, minä, roomalainen Pagani; minun uudesta hotellistani ei saa sanoa, että se on siellä missä konnat ja ryövärit asuvat.»

Herra Pagani puhisi uudesta kiihtymyksestä. Mutta naiset läksivät pois hänen luotaan, ja Helmina nousi heti huoneeseensa ja heitti arkuista ja laatikoista lattialle kaiken niiden sisällyksen; se oli alkua tavaroiden kokoamiseen lähtöä varten.

IX luku. Kuulustelu.

Herra Pagani oli tullut puhisten palvelusväen asuntoon. Heti senjälkeen sieltä kimposi poikanen lähtien livistämään Albanon pitkää katua. Pyhän-Paavalin-kadun kulmassa hän äkkiä pysähtyi ja huudahti: »Hohoi, kuuleppas.» Hän oli juostessaan varmaankin huomannut sen jota etsi, sillä hän viittoili kiivaasti kadulle. Bertolinin leski istui siellä kaikessa rauhassa ovensa edessä luoden silloin tällöin tyytyväisen katseen Peppinon, joka istui jakkaralla punoen olkia sellaisella innolla, kuin koko hänen elämänsä työn pitäisi olla sinä päivänä valmis. Ilmaistakseen mielialansa hän käänsi selkensä pörrötukkaiselle Neolle, joka seisoi hänen takanaan ja tavantakaa koetti päästä hänen eteensä. Aamullisen kiivaan kahakan jälkeen, jolloin hän oli tavannut Peppinon pater Benedetton oven edessä, oli hän jälleen ikävystynyt ja juossut pakinoimaan

Peppinon kanssa, mutta toinen piti sanansa: Neo ei saanut sanaakaan vastaukseksi.

Mutta kun hän sinne tänne töllistellen seisoi Peppinon takana, kuului äkkiä ääni: »Kuuleppas, poika!» ja samalla joku näkyi kädellään viittovan. Neo noudatti heti kutsua, hän oli iloinen, että jotakin tapahtui. »Tuleppas tänne», sanoi juoksupoika, »nopeasti, mestari odottaa!» »Mitä minusta?» kysyi Neo lähtien juosta hölkyttämään toisen perästä. »Saathan kuulla», lähätti edeltäjuoksija. Hallinsa edessä seisoivat herra Pagani, kasvoissaan ankara ilme. »Tulehan tänne!» sanoi hän Neolle ja astui hänen edellään ruokasalin vieressä olevaan pieneen, neliskulmaiseen huoneeseen. Silloin Neon silmiin tuli kummallinen ilme: pienellä pöydällä oli suuri vadillinen täynnä valkoista makaroonia, jonka purppuranpunainen huippu oli appelsiinihiyytelöä, ja siitä nousi lämmin, suloinen höyry. Herra Pagani asetti Neon pöydän ääreen sanoen: »Katsoppa tätä, ja nyt pidä varasi, poika! Sinun isäsi on tehnyt konnantyön, ja sinä tiedät varsin hyvin kaiken. Nyt sinä kerrot minulle alusta alkaen kaikki tyynni jättämättä mitään mainitsematta; sitten minä annan käteesi tämän haaran ja sinä saat syödä koko vadillisen makaroonia, mutta isällesi minä en kerro mitään. Mutta jollet kerro minulle heti paikalla kaikkea, jos jätät pois tahi valehtelet, niin minä tartun sinun korviisi, vien sinut isäsi luokse ja sanon: 'Tässä on, Mateo, antakaa pojallenne selkään ansion mukaan, ja sitten minä vien teidät sinne, missä teidän paikkanne on oleva.' Sano nyt, mitä tahdot tehdä, pörröpää!»

Neolle ei vaali ollut vaikea. Jos hän kertoo, ei herra Pagani puhu hänen isälleen mitään, antaapa hänelle vielä sellaisen palkinnon. »No minä kerroin kaiken järjestään, alusta alkaen», vastasi Neo herra Paganin mielihyväksi. »Näin se oli», alkoi hän ja kertoi kaiken tietämänsä paljoka nopeammin ja yhtenäisemmin kuin mihin muutoin oli tottunut, sillä hän loi tavantakaa katseensa vatiin nähdäkseen nousiko siitä vielä höyry vai rupeaisivatko makaroonit jäähtymään.

»Isä oli illalla sanonut», kertoi Neo, »laita niin että olet vuoteessa, ja minä menin vuoteeseen ja minä en nukkunut, ja minä ajattelin: tietäisinpä vaan mitä isä oli tuonut mukanaan, koska hänen säkkinsä olivat niin suuret. Ja isä sytytti kynttilän, ja hän tuli ja valaisi minun silmiäni, ja minä suljin silmäni ja kuorsasin, ja hän arveli minun nukkuvan. Ja hän meni toiseen nurkkaan, jossa on pöytä, ja minä avasin silmäni, ja silloin minä tiesin mitä hän oli tuonut mukanaan, koska pöydällä oli useita pulloja. Ja Bartolo tuli pöydän ääreen, ja he joivat viiniä. Ja isä oli ottanut esille kaksi korkeakauluksista viittaa, ja muutoin ne ovat aina vanhassa arkussa: hän käytti niitä ainoastaan silloin, kun ne kaksi nuorta herraa olivat 'Europassa'. Ja hän sanoi Bartololle: 'Neidit aikovat mennä Nemiin ja palaavat takaisin viidakkotietä, ja heidän kerallaan on ainoastaan lesken poika riepu, ja heillä on rahaa ja heidän kaulassaan on kultarenkaita', ja Bartolo sanoi: 'Sen voimme parhaiten tehdä Käärmesuon kohdalla, mutta mitä teemme pojalle, sillä hän ulvoo kuin susi', ja isä sanoi: 'Kyllä hän pian kesyytyy, minä tukin hänen suunsa ja sidon kädet

selän taakse ja heitän viidakkoon ja sillä hyvä.' Ja Bartolo sanoi: 'Heille ei tarvitse tehdä mitään muuta, he eivät tunne meitä ja kaikkein vähimmin viittakauluksissa', ja isä sanoi: 'Jos he huutavat, niin minä tukin heidän suunsa mullalla ja lehdillä, kunnes saavat kyllikseen.' Ja Bartolo meni ja ovella hän sanoi: 'Poika varmaankin nukkuu?', ja isä sanoi: 'Siitä olen ensiksi ottanut selon, sillä hän ei voi olla kertomatta mitään tuolle joutavalle leskenpojalle; mutta jos hän tästä sanankaan hiiskuisi, niin löisin hänet kuoliaaksi.' Ja isä katsoi minun vuoteeseeni, ja minä olin jo sulkenut silmäni. Ja aamulla isä oli jo poissa, ja minä menin Peppinon luo ja kerroin hänelle salaisuuden, ja hän lupasi olla puhumatta mitään yhdellekään ihmiselle. Ja hän ei ole pitänyt lupaustaan. Ja isä oli poissa koko päivän ja koko yön, ja minä nukuin yksin, ja aamulla varhain minä seisoin oven edessä, ja isä saapui ja tuli minun luokseni ja sanoi: 'Sinä olet ilmaissut kaikki, sinä olet kuullut, odotappas, kyllä minä sinulle näytän.' Ja hänellä oli paketti, jonka tahtoi laskea kädestään, ja minä aloin kirkua ja huutaa minkä jaksoin, ja naapuri tuli juosten ja sanoi: 'Mitä teette pojalle?' Ja minä juoksin naapurin koipien välitse suoraan kapusiiniluostaria kohti ja odotin kunnes Peppino tuli ja sanoin hänelle, että hän on ilmaissut kaiken ja että jos minä saan tänä iltana selkääni, niin täytyy hänenkin saada, ja sitten saapui eräs neiti, ja sitten me juoksimme pois.»

Nyt puhetulva äkkiä pysähtyi, ja Neo veti ponnistuksesta syvään henkeään. »Se on oikein, tässä on», ja sitten herra Pagani pisti haarukan hänen käteensä ja työnsi hänelle tuolin. »Nyt reippaasti toimeen!» Neo tarttuikin mitä kiivaimmin urakkaansa eikä noussut pöydästä ennen kuin viimeinen makaroonipala oli lautaselta kadonnut. Silloin herra Pagani päästi hänet menemään. Kulkiessaan hieman alakuloisena kadulla Neo näki miten myöskin Peppino ja juoksupoika saapuivat juoksujalkaa, aivan niinkuin hänkin hetkistä ennen, ja ajatteli: »Nyt Peppinolla on herkkupäivät, hänellä on nautittavana se, mikä minulta on jo loppunut.» Hän tarkoitti kaunista, höyryävää ruoka-astiaa.

Jälleen herra Pagani seisoi hallinsa edessä, ja kun Peppino saapui ottaen kohteliaasti hatun päästään, laski herra Pagani kätensä ystävällisesti hänen päällelleen ja sanoi: »Peppino, poikaseni, me tunnemme toisemme. Sinun äitisi on roomatar ja kunnan nainen. Minulla olisi puhuttavaa sinulle muutama sana.» Näin sanoen hän otti pojan mukaansa neliskulmaiseen kamariinsa, jossa he olivat kahden kesken. »Nyt minun täytyy saada tietää sinulta jotakin, Peppino poikaseni», sanoi herra Pagani, »eikä sinun tarvitse olla huolissasi siitä, että rikkoisit lupauksesi, sillä näetkös, minä tiedän tarkoin minkä konnantyön Mateo aikoi neideille tehdä. Kerroppa nyt minulle, mitä olet siitä ilmaissut neideille!» »En mitään, en ole ilmaissut yhtään mitään, en sanaakaan», huudahti Peppino kiihdyksissä, »koska olin luvannut Neolle olla puhumatta. Minä ajattelin, että he palaisivat takaisin samaa tietä, kun sanoisin heille, että toinen on huono ja liejuinen, mutta he eivät tahtoneet, ja minulla oli suuri hätä, enkä minä uskaltanut sanoa mitään, ja minä arvelin, että

minun täytyisi menehtyä tuskasta, sillä neiti sanoi menevänsä yksin, jollen minä tulisi mukaan. Silloin minä tuskissani muistin jotakin, ja juoksin noutamaan Gasparon, joka voi niin hyvin antaa selkään, ja ajattelin: hän kykenee puolustamaan itseään ja pehmittämään sekä Mateon että toiset. Mutta sitten neidit yht'äkkiä eivät enää halunneetkaan kulkea viidakkotietä, ja he olivat suuttuneet minuun ja sanoivat minun kujeilevan, ja nyt he eivät enää luota ollenkaan minuun. Mutta minä olin iloinen, kun me olimme omalla hyvällä tiellämme eikä minun enää tarvinnut olla huolissani siitä, että heiltä otetaan kaikki ja heidät kenties heitetään suohon. Mutta Neon kanssa minä en enää tahdo olla missään tekemisissä, en ollenkaan, hän on suuri lurjus, eikä äiti ole koskaan ollut mielissään hänen tulostaan.»

»Niin, poikani, se on oikein. Karta huonoa seuraa ja noudata äitisi neuvoja, sillä hän on arvokas nainen, joka ansaitsee kunnioitusta, hän on roomalainen.» Näin sanoen herra Pagani ylen ystävällisenä jätti Peppinon. Poika juoksi hilpeänä äitinsä luokse, jolle hän nyt saattoi kertoa kaiken, koska herra Paganikin jo tiesi asian. Sitä ennen hän oli pelännyt antaa ilmi salaisuutta, jonka Neo oli hänelle tyrkyttänyt, eikä hän koskaan ennen ollut salannut äidiltänsä mitään.

Sillävälän herra Pagani lähetti poikansa neitien huoneeseen kysymään, saisiko hän tavata heitä. Mutta kun Helminan kaikki tavarat olivat lattialla, niin naiset halusivat kernaammin ottaa vastaan herra Paganin hänen ruokasalissaan ja menivät alikertaan. Siellä herra Pagani riemukas hymy huulillaan ilmoitti jo saaneensa selville koko jutun, jonka hän nyt kertoi neideille. Erityisellä äänenpainolla hän vielä puhui, millainen suru Peppinolla oli ollut neitien turvallisuudesta ja miten hänelle vihdoinkin pisti päähän hakea oppaaksi Gasparon kaltainen tappelupukari, koska hän ei uskaltanut puhua, jottei joutuisi petturiksi. Hän pyysi siten neitejä, että he jättäisivät aiheettoman pelkonsa eivätkä saattaisi hänen hotelliaan häpeään lähtemällä sieltä ennen aikojaan. Hän taas puolestaan pitää lujasti lupauksensa ja toimittaa konnan, jota yksinomaan on pelättävä, oikeaan paikkaansa.

Kun asia nyt selvisi Helminalle, ja hän ymmärsi, että Mateo häviää paikkakunnalta, niin hänet sai helposti jäämään, sillä hänellä oli kaikenlaisia uusia ajatuksia, jotka liittyivät Albanoon, ja Klara puolestaan ei ollut lähtöä ajattelutkaan. Näin keskustelu päättyi kaikkien tyytyväisyydeksi, ja herra Pagani lähti ylen kohteliaana neitien luota.

X luku. Onni hymyilee.

Palattuaan taas huoneeseensa ei Helmina enää joutanut panemaan kokoon tavaroitaan, vaan riensi suoraa päätä Klaran huoneeseen. »Oletko kuullut ennen mitään sellaista!» huusi hän ihan haltioissaan. »Minä olen torunut ja ivannut Peppinoa, eikä hän ole sanonut sanaakaan, jottei joutuisi rikkomaan lupaustaan, ja samalla kun minä olin hänelle paha ja epäluuloinen, on hän huolehtinut meidän turvalli-

suudestamme ja harkinnut mistä saisi meille pelastajan ja sitten noutanut kauhistavan Gasparon. Mutta tiedämpä mitä teen, Peppino saa palkinnon, minä tiedän keinon.»

Sitten hän innoissaan kiskaisi soittonauhaa niin ankarasti, että juoksu-poika, ovenvartija ja kamarineitsyt juoksivat kaikki yhdessä portaita ylös, sillä herra Pagani oli huutanut alhaalta: »Rientäkää, joku on pyörtynyt tahi tuli on irti!» Mutta Helmina tahtoi ainoastaan, että juoksu-poika noutaisi kiiruusti Peppinon. Juuri ikään hän oli käynyt samanlaisella asialla ja ihmetteli sen vuoksi, ettei poikien juoksuttamisesta tullut mitään loppua. Ja yhtä hämmästynyt oli Peppinokin, kun sama lähetti saapui jälleen. Tällä kertaa hän sai laukattuaan ensin katuja vinhaa vauhtia vilistää vikkelistä läpi hallin ja sitten nousta kaikkien neljän kerroksen portaat, kunnes Helmina otti hänet vastaan ovensa kynnyksellä.

»Kelpo Peppino», sanoi hän taputtaen ystävällisesti poikaa päähän, »tiedän, ettei menettelysi johtunut ollenkaan itsepäisyydestä ja tiedän sinusta vielä paljoa enemmän. Luotan sinuun niin suuresti, että matkustaisin kanssasi koko Italian halki, ja jos sinä lupaisit minulle jotakin, niin tietäisin, että sinä pidät sen, maksoi mitä maksoi.» Peppino katsoi äänettömässä ihmetyksessä Helminaa, mutta hänen kasvonsa loistivat kuin äkillinen päivänpaiste, olihan hänen kunniansa nyt pelastettu. »Kuuleppa, Peppino», jatkoi Helmina innokkaasti, »sinä olet tehnyt meille suuren palveluksen, nyt minunkin täytyy tehdä jotakin sinun puolestasi. Sinä tahtoisit kernaasti auttaa äitiäsi, että te jälleen pääsisitte parempaan asemaan, ja sinä tuumit, että siihen kestää kaksi tahi kolme vuotta. Mutta asianlaita ei ole niin. Nykyisessä työssäsi kuluu runsaasti kymmenen vuotta, ennenkuin voit hankkia äidillesi sen mitä hän haluaa. Mutta tiedän toisen keinon: otan sinut isäni luokse maatilallemme, jossa saat olla pikku kamaripalvelijamme ja tarjoilijamme. Siihenhän kykenet varsin hyvin. Ja kun lähden ajamaan pienillä hevosillani, niin silloin saat seisoa vaunujen takana lakeijanani, ja minä annan sinulle kauniin sinisen, kultanauhuksisen takin. Sitten saat isältäni vuodessa kauniin rahasumman, jonka voit lähettää äidillesi, sillä minä annan sinulle kaiken mitä itse tarvitset. Niinpä sinä lähetät hänelle ensimmäisenä vuonna jonkin summan ja toisena samoin, ja kolmantena tahi neljäntenä me tulemme yhdessä takaisin ja tuomme vielä sievän loppusumman. Silloin sinä saatat tarjota äidille sitä, mikä häntä ilahduttaa, ja myöskin jäädä hänen luokseen, jos kernaammin niin haluat. Miellyttääkö asia sinua, Peppino? Tahdotko lähteä mukaan?»

Helmina oli kertonut suunnitelmansa Peppinolle sellaisella sydämenlämmöllä ja riemulla, että poika innostui heti paikalla ja sanoi katsoen toiseen loistavin silmin: »Niin, niin, minä lähden kernaasti mukaan, ja saanko heti mennä kertomaan siitä äidille?» »Saat kyllä, ja sano hänelle, että minä itse tulen huomenna puhumaan hänen kanssaan. Hänen täytyy myöskin heti tilata sinulle uudet vaatteet kiireestä kantapäähän, minun kustannuksellani, ymmärräthän? Kahdessa viikossa tulee kaiken olla valmista, sitten me matkustamme.»

Riemuissaan Peppino laukkasi kadulla niin raisuna, että oli vähällä kaataa kumoon vanhan Cinocan, joka hapuroi eteenpäin keppinsä nojassa. Hän pääsi kuitenkin väistymään tekemällä voimakkaan syrjähyppäyksen, joka heitti hänet kauaksi katukäytävältä, niin että hän ainoastaan vaivoin pääsi jälleen jaloilleen. Vanhus kohotti etusormeaan ja huusi hänelle kadun yli: »Itku isosta ilosta!» Tämä sananparsi ei nyt tehnyt häneen mitään vaikutusta, mutta hänelle juolahti mieleen, että äiti oli sanonut olevansa jo vanhan Cinocan näköinen sen ajan saapuessa, jolloin hän jälleen saattaa koristaa itseään. Ja nyt hän näki kaiken niin lähellä edessään, tunsii suurimpien toiveittensa olevan täytty-mäisillään. Sitten hän juoksi vielä ylemmäksi, kääntyi kadunkulmauk-sessa ja syöksyi äitiään vastaan niin kiivaasti, että moni toinen olisi tuoleineen päivineen mennyt nurin-niskoin, mutta rouva Bertolini ei ollut niin hevin heiteltävissä. Peppino kertoi onnestaan, ja tuskin hän saattoi löytää sanoja kaikelle kauniille, joka odottaisi äitiä hänen palatessaan, ja kaikelle suloiselle, joka väikkyi hänen silmiensä edessä. Mutta rouva Bertolini oli laskenut kätet helmaansa, jommoista hän harvoin teki, ja sanaakaan sanomatta katsoi Peppinonsa kirkkaisiin, onnellisiin silmiin.

Jo varhain seuraavana päivänä Helmina tunsii halua puhua kaikesta perin pohjin Peppinon äidin kanssa. Neidit tapasivat hänet tavallisella paikallaan. Hän kiitti hyvin kohteliaasti suuresta ystävällisyydestä, jota neidit olivat osoittaneet hänen Peppinolleen ja edelleen tahtoivat osoit-taa. Mutta hän oli niin hillitty ja lyhytsanainen, että keskustelu päättyi tuossa tuokiassa. Uudesta puvusta hän erikoisesti kiitti ja sanoi hieman arkailevasti, ettei poikanen ollut hyvin varustettu ja että kaksi viikkoa oli lyhyt aika. Mutta Helmina rauhoitti äitiä. Kun hän kerran ottaa Peppinon mukaansa matkalle, niin hän myöskin pitää hä-nestä huolen. Niinpä kaikki ratkaistiin ja matkapäivä määrättiin.

XI luku. Onni kääntyy pois päin.

Rouva Bertolini istui seuraavat kaksi viikkoa neuloen ahkerasti. Jos-kus hän loi Peppinoonsa katseen, jonka hän antoi levätä pojassaan paljon kauemmin kuin muulloin, eikä päivä silloin tullut hänelle koskaan liian pitkäksi. Peppino nyppi ja punoi ja kierteli koriaan tulisella innolla, sillä ennen matkaa täytyi olla valmiina puoli tusinaa, jotka hänellä olivat tekeillä. Mutta hän oli iloinen huomattessaan, että lähtöön oli vielä useita päiviä, ja sitten vielä muutamia päiviä ja sitten ainakin kaksi päivää; sillä ensimmäisen innostuksen jälkeen Peppinossa oli herännyt kaikenlaisia ajatuksia, jotka tekivät hänet hieman mieltäväiseksi. Mutta nyt oli tullut matkan aattopäivä, ja Peppino istuutui viimeisen kerran korinsa kimppuun, jonka tuli olla tänään valmis. Äiti oli aamusta alkaen silmis-sään mitä hellin ilme antanut katseensa levätä Peppinossa. Sen Peppino huomasi ja ajatteli: »Äiti iloitsee minusta, koska voin järjestää asiat siten, että saamme jälleen palata entiseen kotiimme ja kaikki on samankal-

taista kuin isän eläessä.» Iltapuolella sanoi äiti, joka ei ollut koko päivänä puhunut juuri mitään: »Pane päällesi hyvä takkisi, sinun tulee nyt mennä pater Benedetton luokse sanomaan jäähyväisiä ja kiittämään häntä kaikesta hyvästä, mitä hän on sinulle tehnyt.»

Mutta äidin ääni ei ollut niin varma kuin äsken, ja siinä oli niin vieras, värähtelevä sointu, että Peppinossa heräsi omituinen tunne, ja hän tuskin saattoi niellä kyyneliään. Hän puki kuitenkin takin päälleen ja läksi liikkeelle, nousi Pyhän-Paavalin-katua, kulki ohi kirkon ja saapui kukkulalle. Ilta-aurinko loi hohdettaan ulapalle, se oli niin kaunista, sitä hänen täytyi vielä kerran nähdä. Ja hän istuutui maahan katsellen kuinka vesi kullalle kimalteli. Sen hän oli nähnyt niin usein, mutta nyt näytti siltä, kuin siitä ei voisi ollenkaan kääntää katsettaan. Saattoiko tosiaan olla mahdollista, ettei hän enää saa täällä istua pitkän pitkiin aikoihin, eikä enää aikaisin aamulla juosta pater Benedetton luo, vanhojen tammien alitse, kun kaikkialla vielä on vilpoisaa ja kaunista, — eikä enää senjälkeen palata äidin luokse? Äidin luokse! Hän ei ollut vielä koskaan ollut poissa äidin luota, eikä kukaan, ei yksikään ihminen ollut hänelle äidin veroinen. Ja hän näki edessään vanhan Cinocan, miten hän uhaten kohotti etusormeaan lausuen: »Itku isosta ilosta!» — ja kaikki tämä tarttui hänen kurkkuunsa kuin syvä onnettomuus, niin että hänestä tuntui siltä, kuin hänen täytyisi tukehtua. Sitten hän heittäytyi maahan ja itki ja nyyhkytti, ikäänkuin rukoillen armahdusta. Mutta se ei auttanut häntä. Hän kuuli lakkaamatta äänen, joka hänelle huusi: »Nyt pater Benedetton luokse ja sitten kotiin, ja sitten tulee aamu, ja sitten sinun täytyy lähteä.» Ja hänestä tuntui niin kauhealta, että hänen aivan täytyi huudahtaa: »Minä olen hukassa, aivan hukassa!»

Silloin kapusiinikirkosta tulevat suloiset ja hellät äänet kajahtivat hänen korviinsa. Hän hypähti pystyyn ja juoksi kirkkoon. Siellä hän laskeutui polvilleen ja laulun kaikuessa rukoili hartaasti isämeitänsä, ja vähitellen hänen tuli paljoa helpompi olla. Oli kuin laulun sävelistä olisi soinut: »Mene kotiin ja puhu kaikki äidillesi.» Yht'äkkiä soitto taukosi ja kaikki oli hiljaista. Silloin Peppino läksi kirkosta ja juoksi suoraa päätä Pyhän-Paavalin-kadulle, sillä hänen korvissaan ja sydämessään kaikui yhäti: »Mene kotiin ja puhu kaikki äidillesi!»

Saavuttuaan Pyhän-Paavalin-kirkon kohdalle hän näki erään naisen tulevan kirkosta. Se oli kookas nainen, mutta eihän se saattanut olla hänen äitinsä, hänhän ei koskaan lähtenyt kotoaan ennen Aven aikaa. Mutta se oli sittenkin hänen äitinsä eikä saattanut olla kukaan muu. Silloin Peppinon sydän alkoi tykyttää. Mitä äiti sanoo? Poikanen juoksi hänen luokseen. Rouva Bertolini kuuli sipsutuksen, kääntyi ympäri ja katseli silmät suurina Peppinoa. Ja nämä silmät näyttivät hyvin punaisilta ja itkettyneiltä. Peppino tunsu piston sydämessään, sellaista hän ei ollut nähnyt sen koommin kuin isä oli viety kuolleena pois. Ja pitkö hänen tehdä äiti vielä murheellisemmaksi? Kaikki tämä teki Peppinon niin syvän vaikutuksen, että hän jäi ikäänkuin kivettyneenä paikolleen seisomaan eikä osannut astua askeltakaan. Silloin äiti tuli häntä

kohti, kietoi kätensä hänen kaulaansa ja sanoi ystävällisesti: »Peppino, mikä sinun on?» Nyt Peppino heittäytyi äitiä vasten, itki ääneensä ja sai vain sanotuksi: »En voi tehdä sitä, äiti, en voi mitenkään lähteä.» Hetkisen äiti oli aivan ääneti, sitten hän sanoi liikutetulla äänellä: »Peppino, miten kauan olet niin ajatellut? Vai onko tämä asia juuri nyt pätkähtänyt päähäsi.»

Silloin Peppino sai nyhyttyä kerrotuksi joka päivä ajatelleensa, että kunhan vain ei vielä olisi lähdeittä, ja puhui mitä oli tuolla ylhäällä tuntenut, miten oli ollut tuskasta tukahtumaisillaan ja miten oli ajatellut: nyt on kaikki mennyttä, nyt ei ole enää mitään apua, ja — ja — tahdoin Peppino jatkaa, mutta ääni tukahtui, hän ei voinut enempää. »Et siis tahdo ollenkaan lähteä», täydensi äiti. Silloin Peppino vielä kerran nyhytti ja huusi valittaen: »En voi, en voi!» Äiti puristi poikaansa lujasti rintaansa vasten sanoen: »Jumalan kiitos, ettet voi, Peppino. Kas, nyt sanon sinulle: Minä näin sinun ilosi ja arvelin sen sinun onnaksesi, jonka vuoksi en tahtonut sinua estää, ajattelin että tiedäthän mitä teet. Mutta sydäntäni ahdisti. Ja kun olit poissa ja minä tiesin, että huomenna lähdet etkä enää palaa, niin en enää kestänyt, vaan riensin kirkkoon ja rukoilin siellä hartaasti, ja Jumala on kuullut minua. Hän ei anna kenellekään raskaampaa taakkaa kuin hän kantaa voi.»

Peppino oli kohottanut päänsä ja katsoi äitiinsä kuin unessa. Ja kun hän vaiken ja pani kätensä ristiin, sanoi poika arkaillen: »Ja sinä et ole ollenkaan murheellinen, äiti, siitä, ettei meillä pitkiin aikoihin ole muuta kuin majalepöytä ynnä joku komero asuaksemme?» »Ah, Peppino», sanoi äiti ja painoi hänet vielä kerran rintaansa vasten: »Kernaammin seison ja asun koko ikäni majalepöydän ääressä kuin olen ilman sinua; sinähän olet ainoa iloni maailmassa, Peppino.»

Näin ei äiti ollut puhunut hänelle koskaan ennen, eikä hän ollut tiennyt äidin aina näin ajateleen; rouva Bertolinin täytyi jo olla ylen liikutettu, ennenkuin hän näin puhui. Mutta niin onnelliseksi Peppino ei ollut koskaan itseään tuntenut. Hän piti äitinsä kädestä kiinni yhä lujemmin eikä tiennyt ollenkaan miten kaikki saattoi näin olla.

»Tule, nyt menemme Ave-Mariaan», sanoi äiti, »meillä ei ole yhtään aikaa viivyttellä, se on kai jo alkanut, mutta nyt minun täytyy saada kiittää ja niinpä sinunkin, Peppino.» Siihen poika oli hyvin halukas ja kiiruhti askeliaan äitinsä rinnalla, päästämättä hänen kättänsä. Santa Mariassa oli Ave jo alkanut. Rouva Bertolini polvistui taempana ja Peppino meni lähelle kuoroa, jossa pojat lauloivat. Hän polvistui sen eteen ja viritti yht'äkkiä sellaisen riemulaulun, että Ave Maria kajahti koko kirkon halki kuin herätyspasuuna. Silloin vanha pater Vicenzo ylhäällä urkujen ääressä pani lasit silmilleen, katseli alas ja kuunteli mielihyvällä. Ja kun Ave oli loppunut ja rouva Bertolini ja Peppino käsikkäin tulivat kirkosta, niin vanha pater liittyi heihin, laski kätensä Peppinon päälle ja sanoi: »Rouva Bertolini, teidän pojallenne minä annan siunaukseni, hän kiittää ja ylistää heleällä äänellään Jumalaa.»

Heidän astuttuaan vielä muutamia askelia sanoi rouva Bertolini: »Ei kai ole enää liian varhaista, meidän täytyy näet nyt heti mennä neitiesi luokse ja ilmoittaa heille kaikki.»

XII luku. Kaikki käy hyvin.

Heidän molempien kulkiessa kadulla seisoi Helmina ylhäällä keskellä huonettaan, sillä hän oli saanut kauan odottamansa kirjeen. Se oli hänen isänsä vastaus hänen innostuneeseen kuvaukseensa Peppinon luonteesta ja hänen jalosta työstään ynnä palkinnosta, jonka hän aikoi hänelle antaa. »Kuule nyt, mitä isä kirjoittaa», sanoi hän kääntyen Klaraan ja alkoi lukea:

»Sinun italialaista poikaa koskeva suunnitelmasi on minusta hieman arveluttava. Mihin kymmenvuotias poika ryhtyy täällä, jossa kukaan ei ymmärrä hänen kieltään eikä hän itse kenenkään toisen? Kenen kanssa hän oleskelisi? Alasaksalaistenko kanssa palvelusväen tuvassa vai yläsaksalaisten kanssa salongissa? Ja lisäksi, näetkös, tuo pieni etelän mies saa minut jo värisemään säälistä, ennenkuin olen edes nähnyt häntä, kun vain kuulen, niinkuin nyt, miten itätuuli täällä puhaltalee. Usko minua, on parempi, että jokainen saa olla omalla maaperällään, silloin hän menestyy parhaiten. Jätä sinä kelpo pelastajasi sinne päivänpaisteisille maille äläkä laahaa häntä Mecklenburgiin; anna hänelle sankaristyöstään joku mieluisa muisto, sen hän on todellakin ansainnut, mutta tule kernaammin kotiin tuomatta sellaista palvelijaa mukanasiasi.»

»Mutta isähän kirjoittaa kovin epäystävällisesti, kuinka hän saattaa noin nolata minua. Ja nyt rouva Bertolini vetoaa tietysti tinkimättä minun lupaukseeni, ja minun täytyy mennä tämän naisen eteen ja sanoa: koko asia ei merkitse mitään. Ja sitten minun soma Peppinoni, joka iloitsee tästä matkasta, häneltä minun siis tulee riistää kaikki toivo? Ei sitä minä en tee!» huudahti hän tavantakaa, »ja minä en tee sitä.»

Silloin koputettiin ovelle, ja hämmästykseseen naiset näkivät rouva Bertolinin astuvan sisään Peppinonsa keralla. Muutamin selvin sanoin rouva Bertolini oli hetkessä ilmaissut asiansa. Hän lausui vielä kiitoksensa ja pyysi anteeksi, että asia oli viime tingassa saanut sellaisen käänteen. Peppino seisoi hieman alla päin. Mutta silloin Helmina tuli ylen ystävällisenä hänen luokseen, kohotti hänen päätään ja sanoi: »Ole nyt iloinen, Peppino, me jäämme kaikiksi ajoiksi parhaiksi ystäviksi, enkä minä suinkaan unohda minkä suuren palveluksen olet minulle tehnyt.»

Silloin Peppino kohotti Helminaan iloa ilmaisevan katseensa, niin että hänenkin sydämensä suli täydellisesti yhteen iloon ja hän oli täysin tyytyväinen niin kauniiksi suunnittelemansa yrityksen odottamattomaan loppuun. Viimeisiä jäähyväisiä ei kuitenkaan vielä sanottu, sillä nei-

deillä ei ollut mielessä mikään varhainen matka, ja he tahtivat sitä ennen vielä kerran vaeltaa Albanon halki.

Rouva Bertolinin ja Peppinon lähdettyä Helmina luki vielä kerran läpi kirjeensä, mutta tällä kertaa hän ei enää suuttunut. Hän hymyili veitikkamaisesti ja sanoi: »Odotappa, isä kulta, minä kyllä annan sellaisen 'mieluisan muiston', jota ei unohdeta.» Samassa hän juoksi kaikkia portaita alas herra Paganin vastaanottohuoneeseen, jossa keskusteli kauan hänen kanssaan. Sitten hän palasi takaisin selittäen, että matka oli lykättävä kolmeksi päiväksi. Herra Pagani oli juuri sanonut hänelle, että kolmen päivän kuluttua pidetään pyhän Fransiskuksen juhla, kapusiinimunkkien suurin juhla, se heidän oli vielä perinpohjin nähtävä, sillä silloin albanolaiset tulivat joka kulmalta kaikkein kauneimmissa puvuissaan, ja kirkossa saa kuulla oivallista soittoa.

Vielä samana iltana herra Paganin nähtiin astuvan hallistaan ja menevän kadulle merkitsevän näköisin askelin ja kasvoissaan onneaennustava ilme, sillä tehtävä, jonka hän oli saanut, täytti hänet ylpeällä voitonriemulla; hän tiesi mitä oli aikoja sitten ennustanut. Seuraavana päivänä, kun Peppino ja hänen äitinsä istuivat jälleen paikoillaan, mieli täynnä hiljaista iloa, tuli juoksupoika »Romasta», pani kaksi sinetillä suljettua paperia katetulla pöydällä olevien pullojen väliin ja katosi jälleen. Peppino kummasteli sanatonta lähettä ja ojensi paperit äidille. Äiti avasi toisen, luki sen, ojensi sen sitten Peppinolle, joka vuorostaan luki: »Pyhän-Paavalin-kadun varrella olevan hallirakennuksen ensimmäisestä kerroksesta olen saanut leskirouva Bertolinilta kolmen vuoden vuokran tästä hetkestä alkaen j. n. e.» Peppino tuijotti äitiinsä, joka ojensi hänelle toisen lehden. Siihen oli kirjoitettu asiaa koskeva pitempi selitys ja kaikenlaisia vaikeita sanoja, mutta kun Peppino oli lukenut loppuun, niin hän ymmärsi, että äitinsä oli saanut jälleen haltuunsa vanhan kaupan. Nyt Peppino oli aivan kuin mielletön, hän syöksyi äitinsä syliin ja huusi: »Äiti, äiti, pois tästä luolasta. Ei enää mitään majalepöytää! Takaisin hallitaloon! Me olemme koko maailman onnellisimmat ihmiset!»

Vielä samana iltana rouva Bertolini ja hänen Peppinonsa saattoivat kaikkine tavaroineen muuttaa hallirakennukseen, ja jo seuraavana päivänä kaikki oli entisessä kunnossaan. Moni esine tosin puuttui siltä ajalta, mutta nyt oli kuitenkin täydellisesti avattu tie, josta pääsi vanhalle, hyvälle uralle.

Vielä kerran äiti ja Peppino tahtivat mennä hotelliin, sillä kummankin sydän oli niin tulvillaan kiitollisuutta, että he halusivat myöskin lausua sen julki. Mutta Helmina säästi heiltä käynnin. Hänen täytyi kiiruhtaa katsomaan hallirakennukseen muuttaneita asukkaita, ja hän saapuikin juuri kun kaikki oli saatu kuntoon. Ja rouva Bertolini osasi kiittää tavalla, joka valtasi koko hänen sydämensä; niin lämpimäksi ja syvästi tuntevaksi Helmina ei ollut häntä ajatellut.

Saapui sitten pyhän Fransiskuksen päivä. Kun väkijoukko oli nousut Pyhän-Paavalin-katua, ja rouva Bertolini toisia melkoista pitem-

pänä kulki heidän keskellään kauneimmissa koristuksissaan taluttaen riemusta säteilevää Peppinoa kädestä, niin kaikki ihmiset katselivat heitä ilomielin. Näky miellytti jokaista, sillä kaikki pitivät kunniallisesta rouvasta ja hänen hyvinkasvatetusta pojastaan. Kun Peppino sitten kapusiinikirkossa jälleen äitinsä keralla polvistui juhlallisen joukon keskellä ja kaunis soitto korkealta kajahtaen ilmassa väreili, niin silloin hän ajatteli: »Tällaista on varmaankin taivaanvaltakunnassa, ja muuta minä en tahtoisikaan.»

Vasta muutamien tuntien kuluttua, viimeisten ihmisten poistuessa kirkosta, tuli sieltä myöskin Peppino äitinsä kera. Tällä kertaa he olivat odottaneet myöskin siunausta eivätkä tunkeutuneet pois aikaisemmin, kirkossa heillä molemmilla näet oli hyvä olla. Ovella seisivat Helmina ja Klara, jotka olivat olleet mukana juhlassa ja tahtoivat nyt sanoa jäähyväiset ystävilleen, äidille ja pojalle. Heitä näet odottivat vaunut tammien alla. Sitten hyvästeltiin, kiiteltiin ja kättä puristeltiin, ja vaikkakin sanottiin jäähyväisiä, niin oltiin kuin riemujuhlassa, sillä kaikki olivat sydämessään onnelliset toistensa ilosta ja kaikki puristivat toistensa kättä iloisessa toivossa: »Näkemiin, näkemiin!»

Samaan aikaan oli Mateo kadonnut Albanosta, eikä kukaan tiennyt mihin. Mutta herra Pagani oli pitänyt lupauksensa: Mateo oli joutunut siihen paikkaan, joka hänelle kuului, sillä eräänä päivänä oli kaksi miestä vienyt hänet vaunuissa tuomatta enää takaisin.

Neon kertomuksesta herra Pagani oli vielä saanut selville erään hämärän jutun kahdesta nuoresta matkailijasta, jotka vuosi sitten oli löydetty häpeällisesti ryövätyinä, pensaihin ja puihin sidottuina. Asiaa oli Roomasta käsin tutkittu, mutta tekijästä ei oltu saatu selkoa. Nyt herra Pagani näki olevan ajan poistaa vaarallinen mies, ennenkuin hän saattaisi koko Albanon ympäristön huonoon huutoon. Niinpä hän ilmoitti asianomaiseen paikkaan kaiken, mitä Mateosta tiesi. Mutta pörrötukaisen Neon herra Pagani otti taloonsa juoksupojaksi, sillä hän on oikeuttarakastava mies ja auttaa avuntarvitsijoita.

Kun sitten Hotel Roman palvelija oli pessyt ja sukinut Neon perinpohjin, näytti hän varsin mukiinmenevältä, mutta vasta tulevaisuus näyttää, voiko hän edelleen pysyä siistinä ja siivona vai vaipuuko hän jälleen entiseen likaiseen ja vetelehtävään elämäänsä.

Mailta ja Meriltä

Seikkailukirjasarja, toimittaa Teuvo Pakkala. Kukin kirja maksaa ainoastaan

..... 25 penniä

- N:o 36. **Peppino**, kertomus Italiasta.
- N:o 35. **Intiaanipoika**. Kertomus kaukaisesta lännestä.
- N:o 34. **Salaluukku**. Kertomus Smoolantilaislinnan vaiheista.
- N:o 33. **Seikkailuja Makatea-saarella**. Kertomus Etelämereltä.
- N:o 32. **Seppi Peloton**. Tarina säveltäjän nuoruudesta.
- N:o 31. **Hämähäkilaakso** y. m. tarinoita.
- N:o 30. **Oswego-joella**. Intiaanikertomus.
- N:o 29. **Apu hädässä**. Sveitsiläinen seikkailukertomus.
- N:o 28. **Rajalahden torppa**. Kertomus 1808/9 vuoden sodasta.
- N:o 27. **Yö valaskalan selässä**.
- N:o 26. **Susien saaliina**. Seikkailu pohjan pimeillä perillä.
- N:o 25. **Aarnihauta** ja muita seikkailukertomuksia.
- N:o 24. **Vuoren vanhus**. Erinomaisia eläintarinoita.
- N:o 23. **Pyörremyrskyn hyvätyö**. Kaksi jännittävää kertomusta.
- N:o 22. **Kohtalonsa tietä**. Kaksi kertomusta.
- N:o 21. **Tiibetissä vankina**. Jännittävä kertomus retkeilijän seikkailuista.
- N:o 20. **13-vuotias sankari**. Kertomus buuri-sodasta.
- N:o 19. **Saarroksissa**. Ranskan ja Saksan viime sodasta.
- N:o 18. **Eksyksissä präria-aavikolla**.
- N:o 17. **Lumimyrskyssä**. Kolme kertomusta.
- N:o 16. **Sidi Numan ja hänen hevosensa**. Kertomuksia.
- N:o 15. **Nini**. Kertomus Ranskan vallankumousajoilta.
- N:o 14. **Kaksijalka**. Kertomus siitä miten ihminen on tullut luomakunnan herraksi.
- N:o 13. **Apahien hyökkäys**. Seikkailuja kaukaisessa lännessä.
- N:o 12. **Yö metsästäjän kodissa**. Neljä seikkailurikasta kertomusta.
- N:o 9—11. **Nansenin pohjoisnaparetkiltä**. N:o 9. Laivalla napameritse. N:o 10. Suksilla ja kajakilla. N:o 11. Talvea saarella nimettömällä.
- N:o 8. **Musta kaleerilaiva**. Merikertomus v:lta 1599.
- N:o 7. **Tito**. Jännittävä kertomus arosudesta.
- N:o 6. **Ihmeitten maassa**. Kreikkalaisia satuja.
- N:o 5. **Ksi-Ksin luolan ihmelukko**. Itämaalainen seikkailukertomus.
- N:o 4. **Kylmä sydän**. Peikkotarina.
- N:o 3. **Aarnukellot**. Tarina uljaasta Veronika-neidosta.
- N:o 2. **Taistelu paalumajalla**. Kertomus Amerikan aarniometsistä.
- N:o 1. **Karkuri**. Kertomus Tyynenmeren saarelta.

.....

Kustannusosakeyhtiö Otava, Helsingissä